

Inspraaknota

Omgevingsvisie Gemeente Tynaarlo

mei 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1.2. Duurzame gemeente	6
2.4. Wonen	7
2.5. Economie en voorzieningen	9
2.6. Mobiliteit	10
2.7.1. Eelde-Paterswolde, algemeen	11
2.7.1. Paterswolde	13
2.7.1. Eelde, De Drift, Spierveen-west	15
2.7.3. Zuidlaren	17
2.7.4. Ontwikkeling kleine kernen	19
3. Vitaal platteland	24
<i>Natuur, landschap, biodiversiteit, water en bodem</i>	<i>24</i>
<i>Landbouw</i>	<i>28</i>
<i>Energietransitie, zonnevelden, mestvergisting</i>	<i>30</i>
<i>Toerisme en recreatie</i>	<i>34</i>
<i>Landgoederen</i>	<i>35</i>
4. Synthese	36

Inspraaknota Omgevingsvisie Gemeente Tynaarlo

B&W gemeente Tynaarlo

mei 2023

Inleiding.

Op 5 december 2022 is het voorontwerp van de Omgevingsvisie van de gemeente Tynaarlo gepresenteerd en vrijgegeven voor inspraak. Ruim 90 inwoners, instanties of groepen inwoners hebben gebruik gemaakt van de gelegenheid om hun visie te geven op het voorontwerp. In deze inspraaknota zijn alle reacties per hoofdstuk van de omgevingsvisie gebundeld. In de opgenomen schema's vindt u een samenvatting van de ingediende inspraakreacties en daarnaast de gemeentelijke reactie, waarin *cursief* is aangegeven in hoeverre de betreffende inspraakreactie leidt tot een aanpassing van het voorontwerp van de omgevingsvisie.

Organisaties die een inspraakreactie hebben gegeven zijn als zodanig genoemd in de tekst. Individuele sprekers zijn vanuit privacyoverwegingen niet met name genoemd, maar hebben een cijferaanduiding gekregen. Elke spreker krijgt via een persoonlijke mail het bij de betreffende spreker passende cijfer.

De hoofdstukken uit de omgevingsvisie die in deze inspraaknota niet worden besproken gaven bij de sprekers geen aanleiding tot een reactie.

Algemene reacties

Veel organisaties gaan in hun inspraakreactie in op een veelheid aan onderwerpen. We behandelen de reacties niet per indiener, maar per onderwerp dat wordt aangesneden. Die verschillende onderwerpen behandelen we bij het betreffende inhoudelijke hoofdstuk van de omgevingsvisie. Zo komen we per thema tot een samenhangende behandeling.

Veel sprekers beginnen hun reactie met de complimenten voor het gedegen werk dat de gemeente met het voorontwerp van de omgevingsvisie heeft geleverd, we zullen dat deel van de inspraakreacties niet steeds

herhalen, een algemene opmerking volstaat, met dank voor de complimenten.

De **provincie Drenthe** geeft in haar reactie aan dat zij in de omgevingsvisie een verwijzing mist naar het meest recente provinciaal en rijksbeleid. Dat geldt met name voor de provinciale omgevingsvisie, de verstedelijkingsstrategie Groningen-Assen, het provinciaal woonbeleid, het mobiliteitsbeleid en de transitie van het landelijk gebied.

We zullen in de omgevingsvisie de meest actuele stand van het provinciale en rijksbeleid op de genoemde terreinen weergeven, zie paragraaf 1.1.4. Overigens zijn de in bovengenoemde nota's opgenomen beleidslijnen wel verwerkt in de omgevingsvisie. Het in de omgevingsvisie opgenomen woonbeleid is afgestemd met de verstedelijkingsstrategie van de regio Groningen-Assen en het woonbeleid van de provincie (zie hoofdstuk 2.4). Het Nationaal en Provinciaal Programma Landelijk Gebied is nog volop in ontwikkeling. Voor zover mogelijk zullen we in de omgevingsvisie een uitwerking naar het gemeentelijk beleid opnemen. Naast deze algemene opmerking gaat de provincie in op enkele specifieke onderwerpen, die zullen we bij het betreffende hoofdstuk bespreken.

Het **Waterschap Noorderzijlvest** geeft in haar reactie aan dat zij onvoldoende terugziet van het samen met regionale partners geformuleerde beleid ten aanzien van regionale klimaatadaptatie, de blauwe omgevingsvisie, het waterbeheerprogramma en de waterschap verordening.

We zullen in het hoofdstuk 1.1.4. (De landelijke en regionale beleidskaders) het door het waterschap geformuleerde beleid beschrijven en terug laten komen op verschillende plaatsen in de omgevingsvisie, met name in het hoofdstuk dat handelt over klimaatadaptatie. Verder zullen we in de aangepaste omgevingsvisie een aparte paragraaf wijden aan het natuurlijke watersysteem van Tynaarlo, zie deel 3.

Verschillende **natuur- en milieuorganisaties**, waaronder de IVN-afdelingen Vries, Zuidlaren en Eelde-Paterswolde hebben ieder een uitgebreide reactie gestuurd met een veelheid aan onderwerpen. De reacties getuigen van een gedegen inzicht in de problematiek van het landelijk gebied. De organisaties geven aan dat zij zich erg betrokken voelen

bij de problematiek die in de omgevingsvisie aan de orde is. De omgevingsvisie verschijnt op een belangrijk moment, gezien de ontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit, stikstof, water-, lucht en bodemkwaliteit. Benadrukt wordt dat het van groot belang is deze ontwikkeling in samenhang te beschouwen. De organisaties herkennen dat ook in de omgevingsvisie van Tynaarlo. Men waardeert de integraliteit van het stuk en de leesbaarheid. De gemeente Tynaarlo waardeert de betrokkenheid van deze organisaties en de kwaliteit van hun reacties. Voor een meer gedetailleerde reactie van onze kant verwijzen we graag naar de schematische behandeling van de verschillende inspraakthema's.

De **veiligheidsregio** constateert dat er in de omgevingsvisie veel aandacht is voor verkeersveiligheid, maar te weinig voor het integrale veiligheidsbeleid. Daarom stelt zij voor daar een aparte passage over op te nemen in de omgevingsvisie. De betreffende passage is opgenomen in hoofdstuk 2.6.: mobiliteit.

In dit hoofdstuk algemene reacties past het om ook aandacht te besteden aan een tweetal sprekers die enkele algemene vragen hebben:

Vragen van spreker nr. 39:

- Welke zekerheden kunnen inwoners ontleen aan de omgevingsvisie
- Met betrekking tot de haalbaarheid: zijn er onderliggende onderzoeken beschikbaar?

Vragen spreker nr. 9:

- Hoe verhoudt de omgevingsvisie zich ten opzichte van bestaande bestemmingsplannen

- Op p. 15 is sprake van maatwerk. Geldt dat ook voor door inwoners gewenste aanpassingen van bestaande bestemmingsplannen? Graag duidelijk maken wat maatwerk inhoudt.

Reactie gemeente op deze vragen: voor de onderliggende onderzoeken kan worden verwezen naar de tekst van het voorontwerp van de omgevingsvisie, daar wordt steeds consequent verwezen naar het onderzoek waarop het gemeentelijk beleid is gebaseerd. Daarnaast is op de projectwebsite een inventarisatie van geraadpleegde bronnen opgenomen. De zekerheden die inwoners aan de omgevingsvisie kunnen ontleen zijn beperkt, het betreft in de eerste plaats een beleidsvisie. In de omgevingsvisie wordt de gemeentelijke visie op de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente geformuleerd. In hoeverre die visie ook echt tot uitvoering komt is afhankelijk van tal van maatschappelijke en financieel-economische factoren. Het bestemmingsplan (of in de toekomst het omgevingsplan) vormt de concretisering van het beleid en legt voor de inwoners van Tynaarlo zo duidelijk mogelijk vast welke ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk of gewenst zijn. Een bestemmings-/omgevingsplan bindt de burger en geeft houvast. Een omgevingsvisie verwoordt het gemeentelijk beleid en is alleen bindend voor het gemeentebestuur.

Inwoners die zich met nieuwe initiatieven bij de gemeente melden zullen zo goed mogelijk worden geholpen bij het realiseren van die initiatieven. Hoe past het initiatief in het gemeentelijk beleid, in de omgevingsvisie, in het bestemmings-/omgevingsplan? Maatwerk betekent dat vanuit de gemeente wordt aangegeven wat wel en niet kan en dat in onderling overleg gezocht wordt naar een passende realisatie of uitvoering van het initiatief.

Behandeling inspraakreacties per hoofdstuk van de omgevingsvisie

1.2. Duurzame gemeente

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Inspreker 69	Onvoldoende aandacht voor nieuwe technologieën op het gebied van energieopslag. Bij zonnevelden ruimte voor energieopslag: batterijen of groene waterstof.	Terechte opmerking, energieopslag is inderdaad een belangrijke ontwikkeling. <i>We nemen dit op in de omgevingsvisie</i> en gaan dit onderwerp verder verkennen in het gemeentelijk beleidskader voor zon op land.
Inspreker 69	Ruimte bieden voor nieuwe methoden van mestverwerking tot groen gas en/of waterstof: op een centrale locatie, niet op het eigen boerenbedrijf. Bijvoorbeeld bij De Punt	In de omgevingsvisie wordt genoemd dat grote vergistingsinstallaties niet in het buitengebied passen vanwege overlast van onder meer verkeer en stank. Het is inderdaad goed om nieuwe ontwikkelingen op dit terrein in de gaten te houden en eventueel het beleid aan te passen als zich nieuwe ontwikkelingen voordoen.
IVN-Vries	Cijfers over energie gebaseerd op 2017, sindsdien is er veel gebeurd, graag meer recente informatie	<i>We zullen in de definitieve omgevingsvisie de meest recente data opnemen, zoals te vinden in de klimaatmonitor.</i>
IVN-Vries	Goede afweging tussen kappen grote bomen bij aanleg zonnepanelen op daken	<i>Het beleid is dat geen bomen worden gekapt voor het plaatsen van zonnepanelen, we zullen dat in de omgevingsvisie opnemen.</i>
IVN-Vries	Geen zonnevelden in de beekdalen.	Zonnevelden zijn noodzakelijk om te voorzien in onze duurzame energiebehoefte. Het beekdalenlandschap leent zich niet voor grootschalige zonnevelden (met uitzondering van het energielandschap tussen de A28 en het Noord-Willemskanaal). Ook voor kleinschalige zonnevelden bij dorpen (tot 2,5 ha) zien we geen mogelijkheden in de beekdalen, overeenkomstig het provinciale beleid in deze.
IVN-Eelde-Paterswolde	Is het energiegebruik van GAE ook meegeteld bij duurzaamheidsdoelen gemeente?	Ja. De ambitie van Tynaarlo is om 350 TJ per jaar op te wekken aan zonne-energie op land in 2030, wat in totaal ongeveer 100 ha

		zonnepanelen betekent. De zonnepanelen die op GAE liggen worden meegeteld in het aantal TJ en dus het aantal ha. De bestaande zonnevelden in de gemeente leveren 109 TJ per jaar (o.a. vliegveld Eelde -20 ha- en zandwinplas bij Tynaarlo -10 ha-). De gemeente stelt zich ten doel de capaciteit tot 2030 uit te breiden tot minimaal 350 TJ, oftewel een oppervlakte van in totaal ca. 100 ha, waarvan op dit moment ca. 34 ha is gerealiseerd.
Inspreker nr. 10	Zonnevelden niet in het Drentse landschap, ze verpesten het landschappelijk schoon en doen afbreuk aan een aantrekkelijke woonomgeving.	Zonnevelden zijn noodzakelijk om te voorzien in onze duurzame energievoorziening. Zorgvuldige inpassing in het landschap is wel een voorwaarde. De kaders voor landschappelijke inpassen zullen verder uitgewerkt worden na vaststelling van de omgevingsvisie in het gemeentelijk beleidskader voor hernieuwbare energie, daarbij volgen we de provinciale handreikingen.
Inspreker nr. 10	Optimaal inzetten op gebruik van daken voor zonnepanelen: in bouwverordening regelen dat de constructie en de ligging van daken geschikt is voor plaatsen zonnepanelen.	De minimale sterkte van dakconstructies is geregeld in het Bouwbesluit. Dat biedt in principe voldoende mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen. We hebben geen aanvullende eisen voor zonnepanelen op daken.
IVN-Eelde-Paterswolde	Biomassacentrales leveren geen duurzame energie, maar wel veel overlast voor de omgeving (stof, stank en lawaai): niet doen!	We zijn bekend met de nadelige effecten van biomassacentrales. Tot op heden volgen wij de ontwikkelingen in het beleid van de rijksoverheid als het gaat om biomassa en het al dan niet benoemen van houtachtige biomassa als wenselijke bron van hernieuwbare energie.

2.4. Wonen

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
NMD, Drents Landschap Natuurmonumenten IVN-Eelde-Paterswolde	Woningbouw moet bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit, herontwikkeling van kascomplexen past daarbij, mits zorgvuldige inpassing in omliggend landschap. Aandacht voor milieuaspecten bij planning woningbouw: geluid, stank, fijnstof.	De herontwikkeling van kascomplexen past binnen uitgangspunten omgevingsvisie. <i>Het belang van genoemde milieuaspecten zullen we extra benadrukken in de tekst van de omgevingsvisie.</i>

Woonborg	Is bezorgd over beschikbaarheid locaties voor sociale woningbouw. 30% aandeel sociale huur in de totale voorraad: meer dan 30% bij nieuwbouwprojecten. Streven naar gemêleerde wijken. Bestaande voorraad beter dan beschreven in de omgevingsvisie.	Buiten Eelde-Paterswolde is voldoende capaciteit beschikbaar voor sociale woningbouw. <i>Bij nieuwbouwprojecten streven we naar een aandeel van 30% sociale huur.</i> Mogelijkheden per project bekijken. Voor de woningvoorraad als geheel gaan we uit van een toename van het aandeel sociale huur. We streven naar gemêleerde wijken en willen energie armoede tegengaan. Verbeteren bestaande voorraad verloopt naar wens, maar we zijn er nog niet.
SEW (Stichting Eelder Woningbouw)	Onderschrijft het woningbouwprogramma van de gemeente zoals opgenomen in de omgevingsvisie	Daar hebben we met instemming kennis van genomen.
Inspreker nr. 24	Gezien de forse woningbouwopgave voor de regio en de landschappelijke beperkingen in de gemeente, stelt inspreker, na een uitgebreide en gedegen analyse, voor de mogelijkheden te verkennen voor een compleet nieuw groot dorp ten oosten van Zuidlaren: Zuidlaren-oost.	B&W hebben met veel waardering kennisgenomen van de gedegen analyse van de woningbouwproblematiek van de gemeente Tynaarlo. Desondanks komt het gemeentebestuur tot de conclusie dat de ontwikkeling van een compleet nieuw dorp ten oosten van Zuidlaren niet een goede oplossing is van de geschetste woningbouwopgave in de voorziene periode van de omgevingsvisie, dus tot 2040. Wellicht dat het voorstel voor een nieuw te ontwikkelen dorp wel na 2040 aan de orde zou kunnen zijn. De gemeente hanteert, overeenkomstige provinciaal en landelijk beleid, de ladder van duurzame verstedelijking. Dat betekent dat we inzetten op bouwprojecten in of aan de rand van de bestaande kernen, inspelend op de plaatselijk woningvraag en ter ondersteuning van de leefbaarheid en het voorzieningenniveau van de kernen. De voorgestelde nieuwe dorpsbebouwing in het Hunzedal achten wij ook vanuit landschappelijk oogpunt niet gewenst, het gaat om een laaggelegen gebied dat onderdeel uitmaakt van het Hunzedal.
Inspreker nr. 11	Meer aandacht voor samenleefconcepten gewenst, zoals het knarrenhof-concept. Menging van huur en koop. Bijvoorbeeld bij de Bladergroenlocatie.	We streven bij de ontwikkeling van nieuwbouw wijken naar een divers programma van sociale huur, betaalbare koop, midden- en duursegment. Waarbij we ook ruimte willen bieden aan geclusterde woonvormen. Voor de locatie ontwikkeling van de Bladergroenschool wordt uitgegaan van een programma sociale huur.
IVN-Vries	Groei huishoudens tot 2040 wordt geschat op 900, waarom dan 1200 toevoegen?	1200 is de gewenste bouwcapaciteit, nodig om een uitbreiding van de woningvoorraad met 1100 woningen te realiseren tot 2040, want er is ook bouwcapaciteit nodig ter compensatie van te slopen of anderszins te

		vervangen woningen. Bovendien goed om enige marge in te bouwen i.v.m. onzekerheid bij de realisatie van verschillende locaties.
--	--	---

2.5. Economie en voorzieningen

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur
Inspreker nr. 10, 11, 16, 54, 56, 83. IVN-Eelde-Paterswolde NMD Drenthe POP-Groen	Geen ruimte bieden voor uitbreiding bedrijventerrein op GAE (Bravo-locatie) gezien de onzekerheid over de toekomst van GAE. Kiezen voor innovatie en duurzaamheid bij vliegverkeer is een illusie. Het vliegveld valt binnen de beschermingszone van het Natura 2000 gebied de Drentsche Aa.	<i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i> De gemeente gaat ervan uit dat het vliegveld blijft bestaan en dat het zich als regionale luchthaven verder kan ontwikkelen, passend binnen het nationale luchthavenbeleid. Daarbij past het om ruimte te bieden voor nieuwe luchthaven gebonden bedrijvigheid op het bravo- en cargo-terrein, <i>mits:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Er sprake is van een duurzaam, realistisch en haalbaar toekomstperspectief voor de luchthaven.</i> • <i>De plannen worden uitgewerkt met oog voor een goede ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke inpassing.</i> • <i>Er in een vroeg stadium van het planproces een participatietraject met de omgeving wordt gestart.</i> Daarnaast werken we aan een betere inpassing van het vliegveld in de omgeving.
Inspreker nr. 10 IVN-Eelde-Paterswolde WLNE (werkgroep landschap en natuur Eelde)	Vliegveld opheffen en grond bestemmen voor woningbouw en landbouw. GAE heeft geen toekomst: stoppen ermee. Geen energie stoppen in betere inpassing GAE in de omgeving.	
Inspreker nr. 11, 69	In economische paragraaf te zwaar accent op bedrijventerreinen, terwijl economische potentie gemeente ligt in heel andere sectoren. Bepleit een brede geïntegreerde economische ontwikkelingsvisie. Mist de economische kansen die er zijn voor Tynaarlo als woongemeente in relatie tot Groningen en Assen als werkgemeenten. Denk aan de vrije tijdsector, toerisme, zorgvoorzieningen, detailhandel, e.d. Geen nieuwe bedrijventerreinen meer!	Terechte opmerking van beide insprekers. Het economisch beleid van de gemeente is inderdaad meer dan het ontwikkelen van bedrijventerreinen. In hoofdstuk 1.1.2. van de omgevingsvisie benoemen we dat ook. Een bredere, meer integrale benadering zit op zich wel in de omgevingsvisie, maar komt onvoldoende tot uitdrukking in het hoofdstuk economie. <i>Voor de ontwerpomgevingsvisie zullen we het hoofdstuk economie aanvullen.</i> In de omgevingsvisie worden geen nieuw aan te leggen bedrijventerreinen voorzien.

Inspreker nr. 11	Bij het ontwikkelen van een woon-werkwijk bij Vries moet het wonen centraal staan en niet zoals bij Nesciopark in Haren, wat vooral een bedrijventerrein is waar ook gewoond wordt.	Het gaat ons inderdaad om een woonwijk waar wordt gewerkt. Een deel van het Nesciopark (het oostelijke deel) kan als voorbeeld dienen.
Ondernemersvereniging Industrieterrein Vriezerbrug	Kwaliteitsverbetering van het bedrijventerrein Vriezerbrug-Noord is absoluut noodzakelijk, vooral de wegen en openbare ruimte zijn in slechte staat	Kwaliteitsverbetering is zeker een noodzaak. Daarbij gaat het, naast de openbare ruimte, ook om het aanzicht en het gebruik van de panden op het terrein. Een gezamenlijke actie is nodig: gemeente en ondernemers.

2.6. Mobiliteit

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Provincie Drenthe Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa.	Het is de vraag of de vervoershubs/station bij Tynaarlo realistisch is, gezien het verzorgingsgebied en de beperkte ruimtelijke mogelijkheden. Dit is een mooi streven, maar aan een nieuw station worden hoge eisen gesteld aan het aantal woningen (> 10.000) in de direct nabijheid. Dat is in het dorp Tynaarlo - liggend in het Nationaal Park Drentsche Aa – ongewenst op basis van het Beheer, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Nationaal Park Drentsche Aa (2021 - 2030). Een potentieel station Assen-Noord (woonwijk Marsdijk) ligt dan eerder voor de hand.	Ondanks de genoemde bezwaren willen we vasthouden aan de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een vervoerhub bij Tynaarlo met een aansluiting op het regionale spoor via een kleinschalige stationvoorziening. Wij achten deze voorziening van belang voor de bewoners van de omliggende kernen (Vries, Tynaarlo, Zuidlaren, Zeegse). Bovendien is het station van belang voor recreatief bezoek aan het Nationaal Park Drentsche Aa en de bijbehorende voorzieningen. Het station kan als halte dienen voor regionale treindiensten.
Inspreker nr. 16, 56.	De verkeersveiligheid op bepaalde wegen vraagt om aandacht. Bijvoorbeeld de Norgeweg bij Yde. Het kruispunt bij Yde-De Punt. Het kruispunt Boterdijk-Schelfhorst bij Paterswolde. Burg. Legroweg (zebrapaden bij kruisingen). Midlaren, kruising Groningerweg.	De gemeente beschikt over een uitgebreide inventarisatie van verkeersonveilige situaties, waar de genoemde punten ook onderdeel vanuit maken. Jaarlijks wordt bekeken welke punten met de beschikbare middelen kunnen worden aangepakt.
Inspreker nr. 10 POP-Groen	Een vervoerhub langs de A28 bij Vriezerbrug is een goed plan. Geen transferium bij De Punt.	We onderschrijven deze reactie.

Inspreker nr. 56	Handhaaf de route van lijn 9 door Spierveen en laat in de spits een snelle lijn lopen via Esweg – centrum Eelde en centrum Paterswolde.	We ondersteunen de visie van het OV-Bureau dat een snelle route voor lijn 9 een beter perspectief biedt voor de OV-reizigers van en naar Groningen.
Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa.	Met instemming kennisgenomen van het besluit/advies van GS Drenthe d.d. 12 december 2022 aan Provinciale Staten om het project Transferium De Punt te stoppen. Als Overlegorgaan zat onze zorg over dit project vooral bij de potentiële verstedelijk op deze locatie, in een nationaal park en in de 'groene long' tussen Assen en Groningen. Het huidige bestemmingsplan kent een 'enkelbestemming 'Horeca' tussen het tankstation (Groningerstraat) en dierpension (Ydermade). Ons verzoek is om deze bestemming te schrappen.	Het zondermeer schrappen van een bestaande bestemming is niet eenvoudig, dat vraagt om nader overleg met eigenaren van de gronden ter plaatse. Indien er geen initiatieven komen voor horeca-ontwikkeling kan bij een eerstvolgende herziening van het bestemmingsplan de horeca bestemming komen te vervallen.
Inspreker nr. 6	Aan de 30 km zones bebouwde kom, zou ik aan toe willen voegen; behalve de doorgaande wegen. Denk aan de doorgaande weg N386, maar ook bijvoorbeeld de weg door Vries (Assen-Eelde).	We kiezen ervoor om in principe uit te gaan van 30-km in de bebouwde kom, ook voor doorgaande wegen in de dorpen. Overigens ligt de N386 niet in de 'bebouwde kom' van de kernen Tynaarlo en Vries.

2.7.1. Eelde-Paterswolde, algemeen

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Inspreker nr. 69	Zorg dat het recent uitgevoerde cultuurhistorisch onderzoek (CWT) deel uitmaakt van de omgevingsvisie. Bij de aanpak van open gaten en nieuwe bouwlocaties biedt het onderzoek goede randvoorwaarden	Terechte opmerking. <i>De resultaten van het CWT-onderzoek zullen worden betrokken bij ruimtelijke afwegingen die in het kader van de omgevingsvisie worden gemaakt. We zullen dat in de aangepaste omgevingsvisie ook zo verwoorden.</i>
Inspreker nr. 56	De omgevingsvisie zet u in op gemengde wijken (huur en koop gecombineerd). In het recente verleden zijn vooral eenzijdige koopwijken gebouwd. Wat garandeert ons er nu wel gemengde wijken komen? Enkele nieuwe wijken zoals Eelde-west en De Drift zijn onhaalbaar. Mogelijke alternatieve locaties: Industrieweg Paterswolde, herontwikkeling Nieuwe	Het is nadrukkelijk de intentie van de gemeente om gemengde woonwijken te realiseren. Uw voorstellen voor aanvullende bouwcapaciteit passen binnen de omgevingsvisie. De locatie Industrieweg blijft bedrijventerrein.

	Akkers met kleine appartementen, appartementen bij Ter Borch en invulling vrijkomende boerderijen met appartementen.	
Inspreker nr. 69	Mist in de omgevingsvisie een visie op lichtvervuiling. Minder verlichting zorgt tevens voor energiebesparing	<i>Terecht punt. We zullen er in de omgevingsvisie aandacht aan besteden.</i>
Inspreker nr. 8, 55, 69	Ecologische verbindingszone niet ten zuiden, maar ten noorden van het vliegveld. Daarmee verbind je het stroomdal van het Eelderdiep, via de es met de landgoederenzone. In de lijn van de in 2009 vastgestelde Structuurvisie Landschapsontwikkelingsplan Tynaarlo en in lijn met de recente nota Eelde-Paterswolde; Cultuurhistorische Waardenstelling en Transformatiekader dient de het bestendigen en versterken van de kwaliteit van het eslandschap uitgangspunt te zijn. Daarbij past het uitvoeren van het aanleggen van een visuele afgrenzende groenzone langs de luchthaven zoals aangegeven in het Voorontwerp Omgevingsvisie.	Met de realisatie van de baanverlening is een compensatieplan uitgevoerd. Hierbij zijn met name aan de zuidkant van het luchthaventerrein inpassing en compensatiemaatregelen genomen. De gemeente wil geen specifieke ecologische verbindingszone aan de noordkant van de luchthaven creëren. Dit neemt niet weg dat de ecologische en landschappelijke kwaliteit van dit gebied verbeterd kan worden.
Inspreker nr. 56	Bepleit het herstel van verdwenen landschapselementen (zie kaart landschapsbeleidsplan 1991), zoals bijvoorbeeld het herstel van het stroomgebied van het Eelderdiep.	Dit is als algemeen thema in de omgevingsvisie genoemd. Samen met de provincie en het waterschap pakken we het herstel van het hydrologisch systeem integraal aan. Hierbij is ook aandacht voor landschapsherstel en herstel biodiversiteit. <i>We zullen dit thema in de omgevingsvisie extra aandacht geven.</i>
Inspreker nr. 56	Inspreker levert een groot aantal ideeën voor het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in Eelde-Paterswolde, zoals: gebruik berging begraaftplaats De Duinen, verwijderen afvalbakken, inrichting en onderhoud openbare ruimte, afsteken vuurwerk, ondergrondse containers, invasie exoten, reclameborden, voedselproductie, boerderijwinkels, coöperatieve zuivelfabriek, strokenteelt, voedselbossen, buurttuinen etc.	Zoals inspreker zelf ook al aangeeft passen deze voorstellen niet direct bij het abstractieniveau van een omgevingsvisie. We zullen ze echter wel voorleggen aan de betreffende afdelingen van de gemeente.
Inspreker nr. 54	In de nota wordt de slechte staat van het Centrum Eelde onvoldoende onderkent en dit leidt tot een grote onderschatting van de veel bredere taak waar de gemeente voor staat om het centrum van Eelde weer aantrekkelijk te maken. Het cultuur-historische onderzoek 2022 uitgevoerd op verzoek van de Raad geeft hier richting aan middels een 13tal	We onderschrijven uw zorg over de ruimtelijke en functionele kwaliteit van het centrum van Eelde. We willen dan ook komen tot een herijking van de ontwikkelingsvisie voor het centrum van Eelde. <i>Het CWT-rapport wordt daarbij als input gebruikt, naast andere documenten en invalshoeken.</i>

	<p>uitgangspunten zoals b.v. het (ook ruimtelijk) verbinden van Hoofdweg met winkels aan de parkeerplaats, bouwen op een passende schaal in lijn met de historische waarden, etc. M.i. zou de het gestelde op pag. 52/53 moeten luiden: <i>Herinrichting en investeren in een levendig en bereikbaar centrum van Eelde omwille van het vergroten van de levendigheid en aantrekkelijkheid, verdere ontwikkeling en diversificatie van de sociale, culturele en ontmoetingsfuncties met behoud van de cultuur-historische waarden in lijn met de uitgangspunten voortvloeiend uit cultuur-historisch onderzoek 2022.</i></p>	
Inspreker nr. 2	<p>Inspreker constateert een fout in de kaart van de omgevingsvisie: nr. 18 staat op 2 verschillende plekken (Onlandseweg en Eelde zuid)</p>	<p>Nr. 18 betreft de aanduiding revitalisering kassencomplexen en die heeft betrekking op beide locaties.</p>

2.7.1. Paterswolde

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Inspreker nr. 15	<p>De op de figuur 2.15 aangegeven visie op de ontwikkeling van de omgeving Hoofdweg – Vennerstraat suggereert dat ook grondeigendom van inspreker zou kunnen worden betrokken bij herontwikkeling. Daar kan wat inspreker betreft geen sprake van zijn.</p>	<p>De aanduiding op de plankaart moet als indicatief worden beschouwd. Uw stellingname dat uw grondeigendom daar geen onderdeel van kan zijn, is duidelijk. Dat zullen we dan ook ter harte nemen.</p>
Inspreker nr. 27, 52.	<p>Beide insprekers zijn eigenaar van een perceel aan de Boterdijk en willen in overleg met de gemeente een nieuwe woning realiseren op hun perceel.</p>	<p>De wensen van de insprekers zijn bekend bij de gemeente en eerder beoordeeld op planologische haalbaarheid. Woningbouw op de betreffende locaties sluit niet aan bij het ruimtelijk beleid van de gemeente en zoals geformuleerd in de omgevingsvisie.</p>
Inspreker nr. 63	<p>Inspreker is eigenaar van het kassencomplex aan de Onlandseweg en wil op zijn terrein woningen realiseren, passend binnen de randvoorwaarden zoals geformuleerd in</p>	<p>Het gemeentebestuur is van mening dat er voldoende aanleiding is om vast te houden aan de uitgangspunten, zoals geformuleerd in het voorontwerp van de omgevingsvisie: geen nieuwe woonwijk van ca. 70</p>

	<p>het Cultuurhistorische Waardestelling en Transformatiekader. Inspreker maakt bezwaar tegen de beperkingen ten aanzien herontwikkeling zoals opgenomen in de omgevingsvisie. Insprekers lichten in hun reactie nut en noodzaak toe van een herontwikkeling van het kascomplex. Ze geven aan dat het er voor de omgeving alleen maar beter op wordt: meer groen, aantrekkelijker landschap, minder verkeer etc. Insprekers zijn bereid de tot nu toe gepresenteerde plannen aan te passen aan de hand van de landschappelijke en cultuurhistorische randvoorwaarden, zoals genoemd in het CWT-rapport. Samen met IVN, NMD e.a. zijn zij van mening dat het beter is het kassencomplex te ontwikkelen dan te bouwen op maagdelijk terrein aan de rand van Eelde.</p>	<p>woningen. Het CWT-rapport biedt inzicht in de ontwikkeling van het kassencomplex, maar het is slechts een van de invalshoeken voor het gemeentelijk beleid. Om zowel naar de eigenaar, als naar de omwonenden meer duidelijk te geven over wat onzes inziens de gewenste ontwikkeling is, formuleren we de volgende uitgangspunten in de omgevingsvisie:</p> <p><i>Uitgangspunt is dat de landschappelijke context leidend is voor de herontwikkeling van deze locatie, met aandacht voor de Leijenloop.</i></p> <p><i>De ontwikkeling dient als buurtschap vrij in het landschap te liggen. Met veel openbaar groen en beperkte woonbebouwing.</i></p>
<p>Omwonenden kassencomplex Onlandseweg, 30 inspraakreacties ingediend, waaronder: Inspreker nr. 9, 12, 14, 20, 21, 29, 31, 51, 57, 58, 61, 62. Zie ook rapport "Inspraakreacties Voorontwerp-Omgevingsvisie" van maart 2023.</p>	<p>De omwonenden benadrukken massaal dat ze grote bezwaren hebben tegen het door Arends c.s. gepresenteerde plan: te grote aantasting van het landschap, van flora en fauna, te veel verkeer, te veel overlast, licht etc. Men is voor behoud van het landelijk karakter en de groene long tussen Groningen en Paterswolde. De omwonenden omarmen de gemeentelijke visie, zoals opgenomen in de omgevingsvisie. Geen ruimte voor een nieuwe woonwijk, maar wel ruimte voor herontwikkeling van het kassencomplex met een beperkt aantal woningen en een zorgvuldige inpassing in het landschap. De vraag die veel omwonenden daarbij stellen is: wat kan dan wel? 2 woningen op 5 ha? Of meer? Wat houdt 'revitaliseren landschap, wonen, werken' precies in? Men vraagt van de gemeente duidelijkheid op dit punt.</p>	<p>De term 'revitalisering landschap, wonen, werken' leidt tot verwarring, daarom stellen we de volgende aanduiding voor het kassencomplex: 'revitaliseren landschap met beperkte woonfunctie'.</p>

2.7.1. Eelde, De Drift, Spierveen-west

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Inspreker nr. 52	Inspreker zou graag een wandelpad ontwikkeld zien worden waarmee het mogelijk wordt vanuit Spierveen – specifiek vanaf de Kooistukken – een wandeling te maken naar het Eelderdiep en weer terug, los van bestaande drukke wegen zoals die van de Westerhorn en Mandelandenweg. Hiervoor is het noodzakelijk dat er een brug wordt aangelegd over een afwateringssloot nabij de Kooistukken en een wandelpad in westelijke richting van de Kooistukken af, met oversteekplaats over de Westerhorn naar het Eelderdiep moet worden aangelegd. Voor dit pad zijn verschillende tracés te bedenken.	In de omgevingsvisie hebben we op de plankaart met een groene pijl aangegeven dat wij een dergelijke verbinding ook wenselijk achten.
Inspreker nr. 70	Als eigenaar van een kassencomplex aan de Hoofdweg wil inspreker graag aangeven dat hij openstaat voor herontwikkeling van zijn grondeigendom naar woningbouw. Hij wil graag samen met de gemeente een nadere verkenning uitvoeren naar de mogelijkheden.	De gemeente staat open voor een verkennend gesprek. <i>Een ontwikkeling richting woningbouw past bij de in de omgevingsvisie aangegeven revitalisering van de betreffende locatie.</i>
IVN-Eelde-Paterswolde	IVN vindt bebouwing van de locatie De Drift ongewenst: zicht op het beekdal wordt verstoord en er liggen archeologische beperkingen op de locatie van het voormalige Huis te Eelde.	Het gemeentebestuur is van mening dat de ontwikkeling van de locatie De Drift gewenst is. Het is een van weinige mogelijkheden om in Eelde te voorzien in de woningvraag. De locatie sluit aan op bestaand stedelijk gebied en ligt vlak bij het centrum van Eelde. <i>Uiteraard wordt bij de planontwikkeling rekening gehouden met de zichtlijnen op het beekdal, de archeologische waarden en wordt de locatie op een verantwoorde manier landschappelijk ingepast.</i>
130 omwonenden Waaronder: Inspreker nr. 5, 11, 13, 36, 38.	Tegen de ontwikkeling van de westrand van Eelde zijn heel veel bezwaren ingediend. Omwonenden uit Spierveen maken bezwaar vanuit de volgende argumenten: - Aantasting vrije uitzicht van aanwonenden;	Ondanks de genoemde bezwaren houden we als gemeente vast aan de mogelijkheid tot een herontwikkeling van de westrand van Eelde. Dat doen we vooral vanuit de wens een goede landschappelijke overgang te realiseren tussen Spierveen en het beekdallandschap van het Eelderdiep. De wijk Spierveen staat voor een belangrijk deel met de “rug”

<p>IVN WLNE NMD Natuurmonumenten Waterschap Noorderzijlvest</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Past niet bij de huidige bestemming (agrarisch functies); - Past niet bij de ladder van duurzame verstedelijking: eerst kijken naar locaties binnen het bestaande dorp; - Doelgroep vooral woningzoekenden van elders; - Niet passend binnen provinciaal beleid en de provinciale omgevingsverordening: behoud open landschap en karakteristieke beekdallandschap; - Waterstaatkundig: extra druk op het bergen en afvoeren van hemelwater. Tevens bezwaar van het Waterschap. - Cultuurhistorisch: CWT-rapport benadrukt belang van de vrije ligging van de Westerhorn in het beekdallandschap ten westen van Eelde. - Biodiversiteit: in het gebied zitten veel (beschermde) diersoorten: wordt ondersteund door Natuurmonumenten, IVN en NMD. - Verkeersontsluiting: ontsluiting via Westerhorn of via de straten van Spierveen niet acceptabel: onvoldoende capaciteit en onveilig. <p>De bezwaren van de omwonenden worden ondersteund door het CWT-rapport, door IVN, NMD, Natuurmonumenten, het Waterschap en waarschijnlijk ook door de provincie.</p>	<p>naar het landschap gekeerd. Wij zijn van mening dat we met een zorgvuldige inrichting van de dorpsrand een veel aantrekkelijker ruimtelijk beeld ontstaat: een verankering van Eelde in het beekdallandschap. <i>Onze beleidsinzet is gericht op woningbouw in combinatie met veel openbaar groen, zodat het gebied naast wonen ook ruimte biedt voor natuurontwikkeling, voor het versterken van de biodiversiteit en voor recreatieve-/speelvoorzieningen. De ontwikkeling biedt mogelijkheden voor een extra dorpsommetje en de verbinding met het stroomdal van het Eelderdiep. Bij het ruimtelijk ontwerp van deze nieuwe dorpsrand gaan we uit van een vrije ligging van de Westerhorn en er moet voldoende ruimte worden ingebouwd voor de opvang en berging van hemelwater. Als onderdeel van de planontwikkeling zal het nodige onderzoek naar bodemgesteldheid, het hydrologisch systeem en de cultuurhistorische en archeologische waarden worden uitgevoerd.</i></p> <p>Het te realiseren woningbouwprogramma kan bestaan uit vrijstaande of twee-onder-een kapwoningen, maar ook geclusterde woonvormen: bijvoorbeeld een complex van kleinere woningen met gemeenschappelijke voorzieningen.</p>
<p>Inspreker 91, 92</p>	<p>Beide sprekers geven aan dat ieder namens een eigenaar van gronden op de locatie Spierveen-west kunnen en willen meewerken aan het realiseren van woningbouw op het grondbezit van hun client.</p>	<p>Het gemeentebestuur neemt kennis van deze inspraakreacties en komt te zijner tijd terug op de voorstellen van de sprekers.</p>
<p>Inspreker 93</p>	<p>Inspreker vraagt om een principe uitspraak over zijn plannen voor het ontwikkelen van een woonbuurt ten noorden van de Helmerdijk bij Eelde/Spierveen.</p>	<p>Het gemeentebestuur heeft reeds in 2019 afwijzend gereageerd op het voorstel van inspreker voor het ontwikkelen van een woonbuurt ten noorden van de Helmerdijk. Het betreffende perceel is onderdeel van het NNN, het Natuur Netwerk Nederland, het heeft een natuurfunctie en dat verhoudt zich niet met een woningbouwontwikkeling. Het gaat om een gebied dat deel uitmaakt van het stroomdal van het Eelderdiep. Gezien de hoge landschappelijke en natuurlijke waarden kiest het gemeentebestuur ervoor om het open karakter van het gebied in stand te houden.</p>

2.7.3. Zuidlaren

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Inspreker nr. 22	In de omgevingsvisie is een 'Verbinding voor voetgangers en fietsers tussen Schuilingsoord en de Drentse Aa'. Aangegeven. Inspreker stelt voor deze verbindingroute voor fietsers en voetgangers te realiseren vanaf het bospad iets ten noorden van de Oude Anloërweg langs het Van Weringsbos. Deze route wordt nu al veel gebruikt door mountainbikers en fietsers. Concreet is zijn verzoek om bij de mogelijke planning van deze verbinding bovenstaande suggestie mee te nemen.	Deze suggestie zullen we zeker meenemen bij de verder uitwerking van deze plannen.
Inspreker nr. 1	Waarom wordt niet ingezet op een goede ov-verbinding tussen Zuidlaren en Assen, via de N386 en de A28?	Helaas ziet het OV Bureau onvoldoende basis voor een dergelijke busverbinding, gezien het beperkte aantal reizigers. Bij het realiseren van een vervoerhub waar A28 en N386 elkaar kruisen zou een dergelijke ov-verbinding gerealiseerd kunnen worden met een hub-taxi vanuit/naar Zuidlaren.
Inspreker nr. 1	Inspreker leest in de samenvatting niets over een visie op de ontwikkeling van De Groeve	Daarvoor verwijzen we graag naar het hoofdrapport van het voorontwerp van de omgevingsvisie, hoofdstuk 2.7.4.
Inspreker nr. 1	Inspreker bepleit dat wordt gestopt met het onttrekken van winkelruimte in het winkellint van Zuidlaren. Er is geen leegstand en wel behoefte aan nieuwe winkels.	Het in nauw overleg met de ondernemers van Zuidlaren uitgestippelde beleid is erop gericht het winkellint van Zuidlaren compacter te maken. Zodat een meer geconcentreerd winkelcentrum ontstaat.
Inspreker nr. 50. Comite Handen af van de Zuid Es IVN-Zuidlaren	Het comité Handen af van de Zuid Es (378 ondertekenaars) verzet zich in haar reactie op het voorontwerp van de omgevingsvisie fel tegen de ontwikkeling van de locatie Oude Tolweg, daarbij ondersteund door IVN Zuidlaren. Argumenten: aantasting landschap, aantasting cultuurhistorische betekenis van de Zuid Es, aantasting vrij uitzicht omwonenden, problemen met verkeersafwikkeling. Gemeente en ook de provincie hebben indertijd (2006-2008) de woningbouw op deze locatie hebben afgewezen.	Het gemeentebestuur houdt vast aan de mogelijkheid tot het ontwikkelen van de in de omgevingsvisie aangegeven woningbouwlocatie Oude Tolweg. De locatie ligt tegen de Zuid-Es aan, maar ligt niet op de es, zoals wordt gesuggereerd. De ontwikkeling van de locatie kan zorgen voor een duidelijke ruimtelijke afronding van dit deel van Zuidlaren. In de woningbouwplanning van de gemeente heeft het ontwikkelen van deze locatie niet de hoogste prioriteit. Toch willen we deze locatie reserveren voor woningbouw in de toekomst voor het geval

	IVN stelt dat de locatie vanuit het belang van woningbouw niet nodig is, ze brengt enkele alternatieven voor woningbouw binnen de kern van Zuidlaren in beeld.	er onvoldoende ruimte is om te voorzien in de gewenste woningbouwmogelijkheden. In 2006 is besloten de beoogde ontwikkeling van het gehele gebied met ca 250 woningen af te schalen naar 75 woningen en de uitwerkingsbevoegdheid woningbouw op het noordelijk gebiedsdeel in de eerstkomende bestemmingsplan herziening te schrappen. Een besluit van meer dan 15 jaar geleden heeft niet per definitie "eeuwigheidswaarde". Er is sprake van een (toenemend) aantal ontwikkelingen die in de toekomst tot ruimtelijke claims leiden. Van uit het (provinciaal) beleid moet daarbij vooral naar binnenstedelijke locaties worden gekeken. Er zijn nagenoeg geen andere locaties in Zuidlaren beschikbaar van een dergelijke omvang die in aanmerking komen om ruimte te bieden aan deze claims.
Inspreker nr. 30	Inspreker stelt voor, in aansluiting op eerdere plannen, te komen tot een concentratie van sportvoorzieningen in het sportpark de Wenackers. Door daar naast de bestaande voetbalvelden en op een kavel van Lentis een nieuwe sporthal te bouwen en tevens de tennisvereniging, de hockeyvereniging en het korfbal onder te brengen. Dat leidt tot synergie tussen de verschillende sportclubs en medegebruik van voorzieningen. Voor de tennisvereniging ontstaat de mogelijkheid padelbanen aan te leggen. De vrijkomende locaties van tennis, hockey, korfbal en sporthal kunnen worden gebruikt voor woningbouw. Zo kan de locaties Tienelwolde worden vergroot.	Het voorstel van inspreker is in eerder instantie onderwerp van onderzoek geweest. De gemeente erkent de voordelen van concentratie van sportvoorzieningen. Het uitgevoerde accommodatie onderzoek heeft echter geresulteerd in de conclusie dat het verplaatsen van sportvoorzieningen naar een centrale locatie te hoge kosten met zich brengt. Het door de gemeente vastgestelde accommodatiebeleid voorziet dan ook in concentratie van sportvoorzieningen op meerdere locaties binnen de Zuidlaren.
Inspreker nr. 45	Insprekers melden als omwonenden van het Gat van Hulzebos dat de in de omgevingsvisie genoemde recreatieve mogelijkheden van deze plas tussen Tienelweg en N34 alleen gebruikt mag worden voor wandelen, andere vormen van recreatie zijn er door de provincie verboden.	Dank voor deze verduidelijking, <i>we zullen de tekst aanpassen.</i>
Inspreker nr. 45	Insprekers hebben het idee dat met de in de omgevingsvisie genoemde dagrecreatie ontwikkeling bij het Veenmeer, abusievelijk bedoeld wordt op de zandwinningsplas ten oosten van de N34 (het Gat van Hulzebosch).	Met de dagrecreatie bij de zandwinplas wordt bedoeld op de lopende zandwinning tegenover de Wedbroeken, dus ten westen van de N34. En dus niet het Gat van Hulzebos.
Inspreker nr. 41	Inspreker wil graag dat zijn recreatiewoning aan de Dennenlaan te Zuidlaren wordt bestemd voor permanente bewoning, evenals de overige recreatiewoningen aan de Dennenlaan.	Dit verzoek heeft niet direct betrekking op de omgevingsvisie. Voor een vergunningaanvraag kan men terecht bij de betreffende afdeling van de

		gemeente. Overigens werkt de gemeente in principe niet mee aan het omzetten van recreatiewoningen naar permanente bewoning.
IVN-Zuidlaren	Inspreker is het van harte eens met de duiding op de plankaart van de omgevingsvisie van de ecologische verbindingszone tussen polder Noordma en de Vijftig Bunder. Inspreker geeft de gemeente in overweging om de ontwikkeling van deze zone te betrekken bij de planstudie voor een snelle fietsverbinding tussen Zuidlaren en Haren. Wellicht kan bij het aankopen van gronden voor de fietsroute ook grond worden aangekocht voor de verbindingszone.	Dank voor het creatief meedenken. Wij zullen zeker gebruikmaken van deze suggestie.
Inspreker nr. 40	Inspreker bepleit een fiets-wandelroute vanaf het PBH-terrein, via De Wachter naar het Zuidlaardermeer.	Dank voor uw voorstel. <i>We nemen het in overweging en zetten hem op de kaart.</i>

2.7.4. Ontwikkeling kleine kernen

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Dorpsbelangen Midlaren	De bewoners van Midlaren hebben veel last van de grote stroom aan mestwagens van elders die mest uitrijden op de akkers rond het dorp. De bewoners ondersteunen het beleid gericht op natuurinclusieve landbouw, maar vinden dat de omgevingsvisie op dat punt nog te weinig concreet is. Men bepleit extensivering van het landgebruik rond Midlaren en ondersteunt de 3-km zone rond natuurgebieden. Zo zou de ambitie tot het aanleggen van een ecologische verbindingszone tussen het Zuidlaardermeer en de Vijftig Bunder concreet kunnen worden door de aankoop van landbouwgrond en deze omzetten in natuurinclusieve landbouw. Dorpsbelangen wil dat samen met de gemeente aanpakken. Dat geldt ook voor de gemeentelijke ambitie tot vernatting van het landschap en de aanleg van waterberging, van groot belang	De gemeente herkent de door dorpsbelangen geschetste problemen van de huidige wijze van agrarische bedrijfsvoering. Als gemeente willen we die waar mogelijk tegengaan, echter onze middelen daartoe zijn beperkt. Maar we zullen onze invloed met name bij de provincie laten gelden. De in de omgevingsvisie opgenomen ecologische verbindingszone biedt de mogelijkheid voor de provincie om gronden aan te kopen en te benutten voor natuurinclusieve landbouw en voor vernatting en waterberging. Ook kan daarbij de aandacht voor houtwallen een plek krijgen. De gemeente zal op deze aspecten haar mogelijkheden bij handhaving en vergunningverlening gebruiken.

	<p>voor het versterken van de biodiversiteit. De diepe zandwinning bij Akenveen leidt tot verdroging van de omgeving: aandacht voor de diepe gelaagdheid van het landschap en bescherming van de ondergrond, ook in de omgevingsvisie.</p> <p>Dorpsbelangen ondersteunt de omgevingsvisie als het gaat om het beschermen van zandwegen en de versterking van het landschap door aanleg, bescherming en herstel van houtwallen. Zoals houtwallen rond de essen.</p>	
Dorpsbelangen Midlaren	<p>Wat het wonen betreft, bepleit dorpsbelangen ruimte voor de bouw van aanleun- of mantelzorgwoningen bij bestaande woningen en de mogelijkheid tot het opsplitsen van grote boerderijen in meerdere wooneenheden. De Ruimte-voor-Ruimte regeling moet echter niet klakkeloos worden toegepast. De gemeente zou bij nieuwbouw de eis kunnen stellen voor de aanleg van een dubbel watercircuit.</p>	<p>Het gemeentelijk beleid ondersteunt de inzet van dorpsbelangen. Met uitzondering van de eis tot de aanleg van een dubbel watercircuit, dat is vooralsnog niet aan de orde.</p>
Dorpsbelangen Midlaren	<p>Wat de bereikbaarheid betreft bepleit dorpsbelangen een goede (fiets)bereikbaarheid van de vervoerhubs en verbetering van de busverbinding met Zuidlaren en Groningen.</p> <p>Verder heeft men hoge verwachtingen van de aanleg van een snelle doorfietsroute van Zuidlaren, via Midlaren naar Groningen.</p>	<p>De bereikbaarheid van de vervoerhubs vormt een belangrijke basis onder de bereikbaarheidsfilosofie van de omgevingsvisie. Waar het in onze mogelijkheden ligt bepleiten we het handhaven van onrendabele buslijnen.</p>
Dorpsbelangen Midlaren	<p>Dorpsbelangen bepleit de openbaarheid van recreatiestrandjes en zwemwater. Dat geldt zeker ook voor het Zuidlaardermeer.</p>	<p>Wij ondersteunen de wens tot openbaarheid van de stranden en het zwemwater bij het Zuidlaardermeer. In ieder geval vinden we dat het strandje aan de zuidzijde van het meer openbaar moet blijven.</p>
Inspreker nr. 67	<p>Inspreker maakt zich zorgen over de ruimtelijke kwaliteit van het bebouwingslint van Eelderwolde. De afwisseling van bebouwing en open (groene, landschappelijke) ruimtes met doorkijkjes naar het landschap achter het lint en de typologie van bebouwing en woningen zijn een deel van de kwaliteit van het lint.</p> <p>In het algemeen mist inspreker een ambitie om woningbouwopgaves altijd te verbinden met het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving, zoals het maken van extra verbindingen, ommetjes, landschapselementen, oversteekbaarheid van wegen of de kwaliteit van de openbare ruimte.</p>	<p>We delen uw analyse van de ruimtelijke kwaliteit van het bebouwingslint van de Groningerweg, inclusief de doorkijkjes naar het landschap. <i>We zullen die kwaliteit in de omgevingsvisie wat meer expliciet benoemen.</i></p> <p>De gemeente heeft zeker de ambitie om woningbouwopgaves te verbinden met het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. Op verschillende plaatsen in de omgevingsvisie staat dat verwoord.</p>

<p>Inspreker nr. 3</p>	<p>Inspreker bepleit de aanleg van een Tiny Forest in de centrale zone van Ter Borch, achter de te realiseren supermarkt. En tevens bepleit ze ruimte en voorzieningen voor de wat oudere jeugd (12+).</p>	<p>Er moet nog een inrichtingsplan worden opgesteld voor het entreegebied van Ter Borch/Eelderwolde.</p>
<p>Dorpsbelangen Tynaarlo</p>	<p>Dorpsbelangen denkt dat woningbouw voor het behoud van leefbare gemeenschappen waar ook ruimte is voor een rijk verenigingsleven en basisvoorzieningen, zoals een school en dorpshuis erg belangrijk is. Ook in het dorp Tynaarlo is sprake van vergrijzing en ook hier zullen de nodige opgaves uit voortkomen om het mogelijk te maken dat de inwoners langer thuis kunnen blijven wonen. Dorpsbelangen gaat een enquête onder de bewoners van het dorp Tynaarlo uitzetten om te peilen in hoeverre men het toevoegen van woningen aan het dorp Tynaarlo een positieve ontwikkeling vindt. Dorpsbelangen zou, nadat de resultaten van de enquête bekend zijn, graag met de gemeente in gesprek willen over hoe de rol van de gemeente er precies uit ziet zodat duidelijk is wat we van elkaar kunnen verwachten bij het verder concretiseren van deze visie in concrete initiatieven.</p>	<p>Voor een kern als Tynaarlo geldt dat een uitbreiding van de woningvoorraad mogelijk is. Dat kan op verschillende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opvullen van open gaten in de bebouwing, herontwikkeling na sloop van bestaande panden of het realiseren van nieuwe wooneenheden in bestaande panden (boerderijen bijvoorbeeld); - De bouw van mantelzorgeenheden bij bestaande panden; - Nieuwbouw op een uitbreidingslocatie, bijvoorbeeld ten oosten van Arlo/Loopstukken. <p>Het lijkt ons goed om als de resultaten van uw enquête bekend zijn in overleg te treden over de gewenste woningbouwmogelijkheden.</p>
<p>Inspreker nr. 64</p>	<p>Inspreker pleit voor terughoudendheid ten aanzien van nieuwbouw en al helemaal waar het gaat om de kleine kernen. De redentatie dat nieuwbouw direct gerelateerd is aan leefbaarheid, behoud van voorzieningen en het tegengaan van vergrijzing is m.i. discutabel. Het model van de eeuwige groei is sowieso niet houdbaar. Inspreker ziet in zijn woonplaats Tynaarlo juist dat dynamiek aanwezig is zónder uitbreiding. Er is veel doorstroming, de school floreert en veel jongvolwassen Tynaarloërs vinden een plek in het dorp. Sommige voorzieningen (detailhandel, horeca, sportvereniging) staan onder druk, maar dat los je niet op door uitbreiding. Inspreker pleit ervoor om elk dorp zijn karakteristieken te laten behouden, omdat die unieke eigenschappen en aantrekkingskrachten hebben.</p>	<p>Er is zeker veel te zeggen voor uw redenering. Het lijkt ons verstandig op dit punt het gesprek te voeren binnen de context van Dorpsbelangen Tynaarlo.</p>
<p>Belangenver. Bosbewoners Zeegse</p>	<p>De bewoners van Zeegse klagen over de kwaliteit van de mobiele telefoonverbinding, die voldoet niet aan de verwachtingen</p>	<p>De kwaliteit van de mobiele telefoonverbinding vormt niet direct een thema voor de omgevingsvisie. Daarvoor moet u bij uw provider zijn.</p>

<p>Bewoner Yde (naam niet leesbaar)</p>	<p>Inspreker maakt zich zorgen over de verkeersveiligheid van de Norgerweg, over de ruimtelijke kwaliteit van de Oosterveldweg (kap grote eikenbomen compenseren) en kwaliteit van het viswater van de Visplas Yde.</p>	<p>Wat de verkeersveiligheid van de Norgerweg betreft verwijzen we graag naar het hoofdstuk mobiliteit. De overige zaken spelen we graag door naar de betreffende afdeling van de gemeente.</p>
<p>Inspreker nr. 65</p>	<p>Hoewel insprekers inzien dat de huidige woningnood voor met name senioren en starters vraagt om creatieve oplossingen, zoals het splitsen van woningen en toestaan van tijdelijke mantelzorgeenheden, maken wij ons zorgen over de zin <i>'Nieuwbouw zal hier vooral plaatsvinden ter vervanging van bestaande woningen, op locaties passend in de bebouwde kom en via de ruimte voor ruimte regeling (leegkomende boerderijen omzetten in woningen)'</i>. Door de zinsnede 'op locaties passend in de bebouwde kom' op te nemen in de omgevingsvisie, wordt de deur opengezet naar het volbouwen van de open plekken in kleine kernen, welke door het conserverende beleid van de afgelopen jaren juist behouden zijn gebleven.</p> <p>Gezien de cultuurhistorische waarde van de open plekken van de kleine kernen in Tynaarlo zien wij graag dat het voorgaande beleid wordt doorgezet en dat de open plekken en overige waardevolle cultuurhistorische kenmerken duidelijk geborgd worden in de nieuwe omgevingsvisie. Aanbevelingen hierin zouden onder andere kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Benoem in basisprincipe 4 van de beoordeling 'kansrijke open plekken' specifiek dat de waardevolle dorpsgezichten van de historische nederzettingslocaties in de gemeente Tynaarlo qua beoordeling op kansrijke open plekken in criteria gelijkgesteld worden aan officiële beschermde stads- en dorpsgezichten. Dit betekent dat er zeer kritisch gekeken dient te worden óf er gebouwd kan worden op een open plek en zo ja, hoe deze woning ingepast wordt in het historische dorpsgezicht. . - Extra waarborging dat tijdelijke mantelzorgeenheden in de kleine kernen ook daadwerkelijk tijdelijk zijn. Ze moeten op korte termijn nadat de mantelzorgbehoefte niet meer in de woning vertoeft worden afgebroken. 	<p>Veel dorpsbewoners bepleiten ruimte voor nieuwbouw in hun dorpen, om daarmee te voorzien in de vraag vanuit de eigen bevolking. De leefbaarheid van de kernen is daarmee gediend. We willen daar binnen de bestaande kernen de ruimte voor geven. Het gaat om incidentele nieuwbouw op openplekken, passend in de ruimtelijke structuur van het dorp. Het gaat om maatwerk en bij de beoordeling van initiatieven vanuit het dorp tellen de cultuurhistorische waarden nadrukkelijk mee. De beleidsnotitie openplekken biedt voldoende waarborg voor een zorgvuldige afweging van belangen.</p> <p><i>We zullen de tekst van de omgevingsvisie aanpassen en wat zorgvuldiger formuleren.</i></p>

<p>Inspreker nr. 17</p>	<p>Inspreker heeft de indruk dat er een visie ligt die richting geeft aan omgevingsplannen, maar dat daarmee vooral inhoud wordt gegeven aan de hardware en dat de software ontbreekt. Inspreker zou graag concreter willen weten wat de visie is van de gemeente rondom het betrekken van de inwoners van de dorpen bij de verdere planvorming. Durft de gemeente het aan om meer verantwoordelijkheid en dus ook bevoegdheden neer te leggen bij de bevolking of de vertegenwoordigers van de inwoners zoal een belangenvereniging? Hier en daar ontstaan woningbouw-initiatieven vanuit het dorp. Is de gemeente bereid om dit te stimuleren, te ondersteunen, te faciliteren? Verder schat inspreker dat de gehanteerde prognoses voor bevolkingsontwikkeling achterhaald zijn.</p>	<p>Zoals we in hoofdstuk 5 van de omgevingsvisie aangeven kunnen we de uitvoering van deze visie niet alleen en zullen we het als gemeente samen met inwoners, ondernemers en betrokken instellingen moeten oppakken.</p> <p>In de omgevingsvisie hebben we gebruik gemaakt van de meest recente beschikbare prognoses t.a.v. bevolkingsontwikkeling en woningbouw.</p>
-------------------------	---	---

3. Vitaal platteland

Natuur, landschap, biodiversiteit, water en bodem

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Provincie Drenthe	Het aspect Archeologie wordt in de omgevingsvisie amper benoemd. Geadviseerd wordt het archeologisch belang van de diverse landschapselementen en archeologische monumenten en terreinen wat meer te benoemen in deze visie.	Het thema archeologie acht de gemeente van groot belang voor haar beleidskeuzes op het gebied van de ruimtelijke ordening. Het thema komt in de omgevingsvisie op verschillende plaatsen terug, in hoofdstuk 2.1. bij het bespreken van de ruimtelijke kwaliteit van de dorpen, in hoofdstuk 3.2. bij het bespreken van de landschappelijke kenmerken en vervolgens in hoofdstuk 4 bij de beleidsinzet per landschapstype. <i>Overigens hebben we ervoor gekozen het thema archeologie op hoofdlijnen te bespreken in de omgevingsvisie, we zullen dat in de tekst nader toelichten.</i> Een meer gedetailleerde uitwerking van het thema archeologie zal in het omgevingsplan aan de orde komen. Ook kan worden verwezen naar het LOP (2009) en naar de structuurvisie archeologie 2014-2024 voor een gedetailleerde inventarisatie van archeologische waarden. Overigens is via onze erfgoedverordening het aspect archeologie goed geborgd.
Provincie Drenthe	Wij adviseren u meer aandacht te geven aan de landschappelijke kwaliteiten van het Hondsrug UNESCO Global Geopark.	<i>We zullen een uitwerking van de landschappelijke kwaliteiten van het Geopark Hondsrug opnemen in hoofdstuk 1, 3 en 4.</i>
Provincie Drenthe	De provincie vraagt aandacht voor de thema's stilte (Drentsche Aa) en duisternis (Natura 2000 gebieden).	<i>Beide thema's hebben inderdaad onvoldoende aandacht gekregen. In het ontwerp van de omgevingsvisie zullen we die omissie goedmaken.</i>
Provincie Drenthe	De provincie mist de cultuurhistorische waardenkaart als onderlegger voor beleidskeuzes.	In paragraaf 3.2.2. worden de cultuurhistorische waarden besproken en deze zijn opgenomen in kaart 3.2. <i>We hebben ervoor gekozen de cultuurhistorische waarden op hoofdlijnen te bespreken, in de aangepaste tekst zullen we dat nader toelichten.</i>

		Voor meer gedetailleerde informatie kunnen we verwijzen naar het LOP (2009) en naar de structuurvisie cultuurhistorie 2014-2024. In hoofdstuk 4 hebben we per landschapstype de beleidsinzet t.a.v. het beschermen van cultuurhistorische waarden beschreven. Daarbij is aansluiting gezocht bij de provinciale omgevingsvisie van 2022.
IVN-Eelde-Paterswolde Stichting Werkgroep Landschap en Natuur Eelde WLNE	Reeds in het landschapsbeleidsplan gemeente Eelde van 1993 stond over het Zuidwestelijk deel van Eelde (rond Eelderdiep en Oosterloop) dat het beleid zich richt op behoud en ontwikkeling van kleine landschapselementen. Dit gebied is volgens provinciaal beleid terecht aangewezen als onderdeel van Natuur Netwerk Nederland (NNN). De woorden zijn (te) zacht zo is gebleken. De harde werkelijkheid is dat de intensieve landbouw het gebied landschappelijk en ecologisch zwaar aangetast heeft. Een nat beekdal met veel houtwallen heeft plaatsgemaakt voor verdroogde zwaar bemeste geëgaliseerde uniforme raaigrasvelden en mais- en aardappelpercelen. Solitaire bomen zijn her en der gekapt, de nog aanwezige houtwallen zonder ondergroei zijn tot superslank beheerd. De overheden gemeente, provincie en waterschap hebben dit binnen 20 jaar laten gebeuren... Op https://www.topotijdreis.nl/ is de ontwikkeling goed te zien. Deze situatie vraagt dringend om concrete stappen. Het hoofdstuk over duurzame landbouw biedt een positieve toekomst met ingrijpende maatregelen, maar is niet "morgen" al geregeld. IVN gaat ervan uit dat de zinsnede op pagina 79 over "vastleggen NNN -structuur en aanvullend gewenste ontwikkelingen in beeld brengen zoals het bekenstelsel van het Eelderdiep" ook betrekking heeft op Runslot/Oosterloop.	Uw analyse van de ontwikkelingen in dit deel van het landelijk gebied confronteert ons als gemeente met de beperkte mogelijkheden die we hebben om zorgvuldig landschapsbeheer af te dwingen. Met het toekomstbestendiger maken van het Eelder- en Peizerdiepsysteem, de uitvoering van de klimaatopgaven van het Rijk en de provincie en de invoering van het nieuwe landbouwbeleid hopen we samen op een toekomstbestendige ontwikkeling van met name het NNN-gebied. Ook de Runslot wordt hierbij betrokken. <i>We zullen op dit punt de tekst van de omgevingsvisie aanpassen.</i>
Stichting Natuurbelang De Onlanden IVN-Vries Inspreker nr. 76	Het natuurlijke systeem van bodem en water is de motor voor een gezonde, toekomstbestendige en kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. Wij vragen u dan ook om in uw Omgevingsvisie de versterking van het natuurlijke systeem op te nemen. Wanneer we iets uitzoomen zien we dat Eelder- en Peizerdiep en De Onlanden belangrijke schakels zijn in het natuurlijke bodem- en watersysteem dat loopt vanaf het Fochteloërveen (Natura 2000) en ook de Rug van Eelde, via de beken (waaronder de Eekhoornsche loop en de Runslot) en De Onlanden naar het Reitdiep (Nationaal	We ondersteunen dit krachtige pleidooi voor een zorgvuldig beleid ten aanzien van bodem en water. Wij benadrukken het belang van het voorgestelde waterbeheer, voor het versterken van de biodiversiteit en de kwaliteit van de leefomgeving: vernatting, infiltratie, het zo lang mogelijk vasthouden van oppervlaktewater, realiseren van meer waterberging, herstel van beeklopen etc. De laatste jaren zijn er veel opgaven door de klimaatverandering bijgekomen waar we gezamenlijk met o.a. de provincies, de waterschappen, de terrein beherende organisaties, en gemeenten

<p>Landschap), het Lauwersmeer (Natura 2000) en de Waddenzee (Werelderfgoed). Daarnaast is De Onlanden onderdeel van 'de Laagveengordel', een zone van natte laagveengebieden die vanuit Friesland, Leekstermeer, Paterswoldsemeer, Zuidlaardermeer en Roegwold richting Eems loopt. Het zijn deze – gemeente overschrijdende – structuren die bepalend zijn bij het uitwerken van 'water en bodem sturend'. Wij verzoeken u dan ook om dit schaalniveau te betrekken bij de keuzes die u binnen uw gemeentegrenzen maakt.</p> <p>Wij zijn verheugd te lezen dat de gemeente Tynaarlo het tegengaan van de sterke achteruitgang van de biodiversiteit als speerpunt benoemt. Het verlies aan biodiversiteit is inmiddels dermate groot dat een actieve rol van iedereen, ook de gemeente, nodig is om het tij te keren. Dat dat kan door te kiezen voor robuuste natuur. Zo laat De Onlanden zien dat veel soorten goed gedijen op rust en ruimte. Het verbinden van natuurgebieden is heel belangrijk.</p> <p>Herstel grondwater</p> <p>Voor zowel de beekdalen als De Onlanden ligt de basis voor gezonde, natuur vol biodiversiteit in het watersysteem. Het grondwater de motor is onder het systeem. Door de huidige efficiënte ontwatering en intensieve bodemgebruik is die motor gedeeltelijk weggefallen: grondwaterstanden zijn verlaagd en grondwaterstromingen verstoord. Dat resulteert in watertekorten in tijden van droogte, waterkwaliteits-problemen, wateroverlast bij hevige regen en verlies van diversiteit van landschap en leefgebieden. De oplossing ligt in meer infiltratie van regenwater in de bodem in het gehele beekdal, dus van waterscheiding tot waterscheiding met hogere grondwaterpeilen en nog meer water vasthouden in lagergelegen gebieden langs de watergangen. Het belang van grondwater lezen wij nog onvoldoende terug in het voorontwerp terwijl naar onze mening juist hierbij een duidelijke visie en sturing van de lokale en regionale overheden nodig is.</p> <p>Behalve bij een robuust en natuurlijk watersysteem is de natuur in De Onlanden gebaat bij rust en ruimte. Wij pleiten ervoor dat ook in</p>	<p>aan werken. De opgaven vanuit klimaat, water, natuur en bodem, worden zoveel mogelijk integraal en op systeemniveau aangepakt. In het Provinciaal Programma Landelijk Gebied, waar de provincie momenteel aan werkt, worden alle opgaven (waaronder de landbouw) integraal in een gebiedsplan opgenomen.</p> <p>Daarbij is het beperken van de infiltratie van gif- en meststoffen een belangrijk aandachtspunt. In het nieuwe Landbouwbeleid en bij het Waterschap heeft dit de nodige aandacht.</p> <p><i>We zullen de rijks- en provinciale klimaatdoelen en het gemeentelijk beleid t.a.v. water in de omgevingsvisie krachtiger aanzetten naar aanleiding van de door insprekers aangedragen suggesties.</i></p> <p>In de omgevingsvisie hebben we aangegeven uitbreiding van beschermde waterwinningsgebieden samen met de waterwinbedrijven en overige gebiedspartners te onderzoeken.</p> <p>Ook voor de Onlanden geldt dat de recreant daar te gast is.</p>
---	---

	<p>de Onlanden de recreant, net als in de Drentsche Aa en Hondsrug, nadrukkelijk te gast is.</p> <p>Uit diverse recente onderzoeken en metingen is gebleken dat de giftige stoffen die gebruikt worden in land- en tuinbouw, bloemen- en bollenteelt en mijnbouw veel verder verspreid raken dan oorspronkelijk werd aangenomen en dat er talloze lekkage-issues zijn. Zouden er in de omgevingsvisie geen kaders kunnen worden opgenomen om uitbreiding van het gebruik van giftige stoffen te verbieden en ernaar te streven om bestaand gebruik zoveel mogelijk af te bouwen? En zouden we voor de zekerheid niet veel meer en grotere waterbeschermingsgebieden aan moeten wijzen of in ieder geval voorlopig veiligstellen door nieuwe activiteiten te verbieden die mogelijk risico's vormen voor de waterkwaliteit en bij alle besluiten hierover het voorzorgsprincipe leidend te laten zijn?"</p>	
POP-Groen	<p>De randen van de bebouwde kom kun je ook de randen van omliggend landschap noemen. De grens is in de praktijk (soms) flinterdun. Aandacht voor de landschappelijke overgang is essentieel.</p>	<p>Het zorgvuldig ontwerpen van de overgang tussen bebouwd gebied en het omliggende landschap is voor de gemeente reeds lange tijd een belangrijk aandachtspunt in het ruimtelijk beleid, zie bijvoorbeeld het LOP van 2009. <i>We zullen dit beleid prominenter in de omgevingsvisie uitwerken.</i></p>
Inspreker nr. 47, 49.	<p>Bezwaar tegen beplanting es Tynaarlo. Geen belemmering door groen. Openheid van het landschap van grote waarde.</p>	<p>Oorspronkelijk waren de essen in Drenthe omringd door een houtwal. Waar mogelijk willen we dergelijke cultuurhistorische kenmerken herstellen. Dit zal altijd in overleg met de grondeigenaar gaan.</p>
LTO	<p>De landbouw kan ook bijdragen aan stimulering van biodiversiteit. Daar hangt echter wel een prijskaartje aan. Bij toegang tot de juiste regelingen kunnen we daar iets mee. Vaak ligt daar het probleem en gaat het ten koste van het boeren verdienmodel.</p>	<p>De landbouw kan een belangrijke bijdrage leveren aan het stimuleren van de biodiversiteit, bijvoorbeeld door terughoudend te zijn met het omzetten van bloemrijke graslanden in raaigras en het beperken van de inzet van gewas- en bestrijdingsmiddelen (zoals glyfosaat). Voor het inrichten van bloemrijke akkerranden en andere maatregelen voor het bevorderen van de biodiversiteit zijn tal van subsidieregelingen (zie ook GLB 2023).</p>
Inspreker nr. 35.	<p>Wat zijn de plannen voor het defensieterrein bij Oudemolen?</p>	<p>Mocht defensie van plan zijn het terrein af te stoten, dan hebben we in de omgevingsvisie op p.110 aangegeven dat herontwikkeling mogelijk is, mits goed geïntegreerd en verweven in het omliggende landschap van de Drentsche Aa. Mogelijke opties: natuurontwikkeling, energielandschap.</p>

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
Provincie Drenthe LTO Inspreker nr. 47, 49, 71	<p>Op pagina 86 over beleidsinzet omgevingsvisie wordt gesproken over een overgangszone van 3 km rond het Drentsche Aa gebied om te streven naar natuurinclusieve landbouw en uitstoot van stikstof fors te beperken. Vanuit de provincie willen wij dit onderdeel laten zijn van de gebiedsgerichte aanpak van het PPLG.</p> <p>Een "overgangszone" van 3 km rond het Drentsche Aa en het streven naar natuur inclusieve landbouw is volgens LTO niet aan de orde omdat de landbouw gelijk moet worden behandeld in de gehele gemeente. Het fors verminderen van de uitstoot van stikstof is een algemene kreet die nergens op is gebaseerd. Hoe groot is de uitstoot door de landbouw en hoe staat het met de natuur in de gemeente. Een gebiedsgerichte visie voor de gehele gemeente zou hierbij zeer wenselijk zijn met rust voor alle partijen en waarbij doelgericht samen kan worden gewerkt aan een nog mooiere leefomgeving in de gemeente Tynaarlo.</p>	<p><i>We ondersteunen de gebiedsgerichte aanpak zoals opgenomen in het PPLG, daarom zullen we de 3-km zone rond het Drentsche Aa gebied uit de omgevingsvisie schrappen. Dat neemt niet weg dat we ons ernstig zorgen maken over de belasting van de natuurgebieden in de gemeente met o.a. stikstof. Om het voor de provincie, als bevoegd gezag, behapbaar te maken is gekozen om de stikstofaanpak toe te voegen aan met name de opgaven van de bestaande gebiedsprocessen in de NNN gebieden en de Natura 2000 gebieden. Op dit niveau wordt er intensief samengewerkt met de gebiedspartners aan lokale concrete plannen.</i></p> <p>Er is voldoende onderzoek beschikbaar dat aantoont dat de biodiversiteit in onze regio afneemt. Zowel binnen als buiten de gebiedsprocessen heeft dit onze aandacht.</p>
Inspreker nr. 4 IVN-Vries	<p>De teelt van lelies en andere bloembollen met sterke gewasbestrijdingsmiddelen moet worden verboden.</p> <p>In Drenthe worden steeds meer percelen voor lielebollenteelt in gebruik genomen. Na afloop van de gebruiksperiode kunnen de percelen ettelijke jaren niet meer regulier gebruikt worden vanwege de vele pesticiden die gebruikt worden bij de teelt. Wij verzoeken u te bezien in hoeverre de gemeente in de voorliggende Visie een visie kan formuleren inzake deze teelt in onze gemeente.</p>	<p>We herkennen uw zorg, echter als gemeente ontbreken ons de middelen om in te grijpen in wat een individuele landbouwer op z'n land teelt.</p>
LTO	<p>In 3.2.2 worden een aantal zaken benoemd die naar ons oordeel niet juist zijn.</p> <p>We hebben de meest recente CBS-cijfers er op nageslagen en komen tot de volgende conclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> -het genoemde aantal bedrijven van 165 is niet juist. In 2020 zijn nog 115 landbouwbedrijven actief in Tynaarlo 	<p>Dank voor deze recentere gegevens m.b.t. de agrarische sector in Tynaarlo. <i>We zullen de gegevens in de omgevingsvisie aanpassen.</i></p>

	<p>Als we kijken naar 2022 dan zien we nog 44 bedrijven met melkvee actief zijn en er zijn nog 43 akkerbouwbedrijven actief met aardappels in het bouwplan. Daarnaast zijn er nog een handvol andere agrarische bedrijven actief.</p> <p>Met gemiddeld 140 melkkoeien per melkveebedrijf zijn de bedrijven ruim boven gemiddeld groot in Tynaarlo. Ondanks die grootte onderschrijven wij niet de stelling dat de sector is geïntensiveerd en daarmee effecten op milieukwaliteit en natuurgebieden zijn verslechterd.</p> <p>In 2000 was er gemiddeld 1,04 melkkoe per ha grasland en voedergewassen aanwezig In 2022 is dat 1,03. Weliswaar is rond 2015 ten tijde van einde melkquotering er iets meer melkvee geweest maar die aantallen zijn reeds weer gedaald tot onder de niveaus van 2000.</p> <p>Met betrekking tot de akkerbouw valt ons vooral op dat gemeld wordt dat de akkerbouw steeds meer ten dienste staat van de veeteelt vanwege de toename van het areaal snijmaïs. Snijmaïs wordt vooral verbouwd door melkveebedrijven zelf. Het areaal in 2022 is ongeveer gelijk aan dat in 2020 en dat is ook logisch gezien het aantal koeien en de verplichting onder de derogatie om maximaal 20% van de oppervlakte te gebruiken voor niet grasland.</p> <p>We zien in de akkerbouw juist een toename, met name de teelt van aardappelen. Door de afname van de veestapel en meer samenwerking tussen veehouders en akkerbouwers komt daar ook meer ruimte voor.</p> <p>De oppervlakte bloemen en bollen is stabiel over de jaren terwijl granen afnemen.</p>	
LTO	<p>Wat ons zorgen baart is de afname van de hoeveelheid cultuurgrond in de gemeente.</p> <p>In 22 jaar tijd is het areaal met 700 ha geslonken. Daarmee is 8% verloren gegaan voor de landbouw.</p> <p>Ook gezien de beschreven ambities in deze omgevingsvisie zien wij deze trend niet veranderen.</p> <p>Wij vragen dan ook met klem om aandacht hiervoor en bij ruimtelijke plannen de positie van de agrarische sector te behartigen door gronden die een meer natuurlijke bestemming krijgen vooral bij</p>	<p>De afname van het areaal cultuurgrond in de gemeente valt inderdaad te verklaren vanuit de toename van natuurgebieden (Onlanden, Tusschenwater, randen Zuidlaardermeer).</p> <p>Veel gronden die een meer natuurlijke bestemming krijgen, zijn inderdaad gebaat bij een zorgvuldig, natuurinclusief beheer. In het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid zullen we het particulier agrarisch natuurbeheer, daar waar mogelijk, in de planontwikkeling meenemen.</p>

	boeren in gebruik te laten. Dat biedt kansen voor verbreding en laat het verdienmodel bij boeren. Ook met het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid kunnen er win-win situaties worden opgepakt in de gemeente Tynaarlo	
WLNE (Werkgroep Landschap en Natuur Eelde)	Ten aanzien van de huidige landbouw stelt het Voorontwerp grote veranderingen in het vooruitzicht (p. 83-84). Terecht, vindt de WLNE, want de huidige intensieve, milieuvervuilende, overlast gevende en voor landschap en biodiversiteit destructieve methoden worden in de gemeente Tynaarlo helaas nog volop gebruikt. Een gebiedsgerichte aanpak wordt voorgesteld, "waarbij integraal wordt gekeken naar de landbouw, natuurontwikkeling, biodiversiteit, energietransitie en klimaatadaptatie. Een dergelijke aanpak vindt plaats binnen de Boermarke Zeijen en kan als voorbeeld dienen voor de hele gemeente." (p. 85-86). De WLNE kan dit alleen maar toejuichten. Echter, de situatie in Eelde-Paterswolde met 3 grote boeren en de Boermarke Eelde die als enige taak nog heeft het verhuren van de jachtgronden, maakt dat een belangrijke rol voor de Boermarke in de verduurzaming van de landbouw onwaarschijnlijk is. Hier zullen de gemeente en provincie een meer sturende rol moeten spelen om de verduurzaming verder in gang te zetten.	Voor het gebied Eelde-Paterswolde is gestart met de ontwikkeling van een nieuwe gebiedsgerichte visie door Waterschap Noorderzijlvest, Provincie Drenthe, Waterbedrijf Groningen, gemeentes, landbouw en natuurorganisaties. Het doel is om gezamenlijk een visie voor het stroomgebied van het Peizer- en Eelderdiep, vanaf het Fochteloërveen tot aan De Onlanden te maken. Ook de inwoners worden betrokken bij het plan. De visie vormt een basis voor uitvoeringsprojecten gericht op klimaatbestendigheid, de verbetering van de waterkwaliteit en de biodiversiteit. Hiernaast zal het bijdragen aan een toekomstbestendige landbouw n.a.v. een landbouwanalyse in het gebied. <i>We passen de tekst van de omgevingsvisie hierop aan.</i>

Energietransitie, zonnevelden, mestvergistings

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur
LTO Inspreker nr. 35, 47.	Zonnepanelen zoveel mogelijk op de daken en niet op landbouwgrond. Dit gaat ten koste van voedselproductie. Voedsel en klimaatbossen leveren in onze optiek geen enkele bijdrage aan de voedselvoorziening en het klimaat. Zon op dak wordt niet genoeg gestimuleerd. Ikzelf heb 600m2 dakoppervlak beschikbaar, maar door de geringe stimulatie vanuit provincie/gemeente, heb ik een terugverdientijd van 15 jaar. Dit vind ik te lang.	De gemeente wil zo veel mogelijke zonenergie genereren via zonnepanelen op daken. Echter dat zal niet voldoende zijn voor ons doel om een energie neutrale gemeente te zijn in 2030, daarom zijn aanvullend zonnepanelen op land nodig. Onze ambitie is om evenveel energie en warmte op te wekken als we gebruiken. Daarom streven we ernaar om in de gemeente Tynaarlo in 2030 jaarlijks tussen 745 en 1.090 TJ aan hernieuwbare energie op te wekken.

	Mochten de zonnenvelden toch nodig zijn, leg deze dan rondom de natuurgebieden aan. Deze grond is vaak minder van kwaliteit en je creëert gelijk een overgangsgebied naar de natura 2000.	Voor zonnepanelen op land, geven we de voorkeur aan restlocaties, zoals langs snelwegen, overkapping parkeerplaatsen, GAE en de Zandwinplas.
Inspreker nr. 11	Er wordt gesproken over het leggen van zonnepanelen op landbouwgrond bij het Willemskanaal. Maar dat is nu juist tegenstrijdig ten opzichte van het streven biodiversiteit te bevorderen en grond te behouden voor (circulaire) landbouw en natuur en noodzakelijke woningbouw. Graag zou ik zien dat naar alternatieve mogelijkheden wordt gezocht: het leggen van panelen op een wal naast de snelweg zoals bij de A7 is gedaan, of zonnepanelen op een overkapping over de A28. Bovendien kan zo wellicht ook geëxperimenteerd worden (samen met Rijkswaterstaat?) met opslag van zonne-energie in bv beton of basalt, zodat beperkte capaciteit van het elektrisch netwerk op piekuren geen spelbreker kan worden	Bij de keuze voor de zone tussen A28 en Noord-Willemskanaal hebben we ons laten leiden door het versnipperde karakter van het gebied. Dit gebied kan als overgangsgebied naar Natura 2000 worden beschouwd. Overigens blijven we alert op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van energieopwekking en -besparing. We zijn ons ervan bewust dat voedselbossen slechts een geringe bijdrage leveren aan de voedselproductie. Voedselbossen leveren naast lokaal geproduceerd voedsel ook een bijdrage aan de Drentse Bomen en Bossenstrategie van de provincie Drenthe, zijn goed voor de sociale cohesie, vergroting van de biodiversiteit en klimaatadaptatie.
IVN	Pagina 97- grootschalige zonnenvelden op landbouwgrond zijn niet aan voorwaarden verbonden. Waarom niet? In alle gevallen zouden zonnenvelden niet in de beekdalen geplaatst moeten worden.	De omgevingsvisie geeft op verschillende plaatsen aan (o.a. p.96) onder welke voorwaarden zonnenvelden op landbouwgrond gerealiseerd kunnen worden. De landschappelijke inpassing van zonnenvelden op land, waaronder landbouwgrond, wordt na vaststelling van de omgevingsvisie uitgewerkt in een beleidskader hernieuwbare energie.
Natuur- en Milieufederatie Drenthe POP-Groen Inspreker nr. 53	Op zich kunnen wij ons iets voorstellen bij een energielandschap in de zone tussen de A28 en het Noord-Willemskanaal, mits dit wordt gecombineerd met versterking van de biodiversiteit, een goede landschappelijke inpassing en minimaal 50% lokaal eigendom. Wij vragen u er zorg voor te dragen dat het energielandschap binnen deze randvoorwaarden wordt gerealiseerd en het hele gebied straks niet volloopt met zonnepanelen nu de gehele strook is gearceerd als zoekgebied voor zonnenvelden. Overigens hebben wij nog wel vragen bij uw focus op het zuidelijke gedeelte. Het westelijke deel van deze zone is een beekdalletje (bovenloop Runslot) en daarmee landschappelijk kwetsbaar.	De zone tussen A28 en het Noord-Willemskanaal wordt in de omgevingsvisie voorgesteld als zoekgebied voor zonnenvelden. De keuze voor deze zone heeft te maken met het landschappelijke versnipperde karakter van het gebied, waardoor de aanblik van zonnepanelen minder storend is dan elders in de gemeente. Het voorstel om deze zone te ontwikkelen als energielandschap komt in eerste instantie voort uit een studie verricht door een groot aantal belangorganisaties betrokken bij het nationaal Landschap Drentsche Aa uit 2018. In deze studie is de zone tussen het Noord-Willemskanaal en de A28 aangewezen als potentiële locatie voor zonenergie.
Inspreker nr. 4	Gezien de kwetsbaarheid van ons mooie landschap moet het plannen van zonnenvelden tussen de A28 en het Noord-Willemskanaal hoe kleinschalig ook voorgesteld, te allen tijde worden tegengegaan.	<i>Voor de aanleg van de zonnenvelden in deze zone worden nog voorwaarden uitgewerkt in het beleidskader hernieuwbare</i>

	Hierdoor ontstaat een semi industrieel landschap op de oevers van het nat park Drentse Aa. Totaal ongewenst.	<i>energie en in de omgevingsvisie. Te denken valt aan het versterken van biodiversiteit; goede landschappelijke inpassing (groenstroken, rekeninghouden met landschappelijke elementen, zoals de genoemde bovenloop van de Runslot), aandacht voor het 'snelwegpanorama' vanaf de A28 en minimaal 50% lokaal eigendom.</i>
Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa.	In figuur 2.16 heeft u een zoekgebied/reservering zonnevelden langs A28 gearceerd. We pleiten ervoor om voor de strook direct langs de westzijde van de A28 deze reservering te verwijderen. Dit vanuit de gedachte van het 'snelwegpanorama A28' (zie ook Omgevingsvisie Drenthe). Automobilisten vanuit Assen passeren het NW-kanaal en rijden dan een prachtige gave 'landschapskamer' binnen, waarbij ze ook geattendeerd worden op het Drentsche Aa-bord. De bouwmarkt Formido en de P+R liggen nog net op de noord-es van Tynaalo. Door met een esrandbeplanting deze grens te markeren, ontstaat een ruimte die nog wel voor zonnepanelen gebruikt kan worden. Uitsnede Landschapsvisie Drentsche Aa: beeld Google Maps:	Overigens gaat het hier om een zoekgebied. Gezien onze RES-ambitie (Regionale Energie Strategie) zal er maximaal 65 ha netto aan zon op land gerealiseerd kunnen worden in dit gebied voor 2030. Dat betekent dat bij de realisatie van zonnevelden nog voldoende ruimte beschikbaar is om in te spelen op landschappelijke, archeologische en andere maatschappelijke belangen.
Provincie Drenthe	In het kader van de provinciale ambitie vanuit het aspect Snelwegpanorama adviseren wij u voor dit gebied een specifieke landschappelijke uitwerking te maken.	
Inspreker nr. 75, 88.	Bezwaar tegen reservering van de zone tussen A28 en het Noord-Willemskanaal voor de aanleg van zonnevelden. Tevens verontwaardigd dat met hem als aanwonende van tevoren geen contact is opgenomen. En hoe verhoudt uw plan om een groot energielandschap te realiseren zich met andere gestelde doelen als het verbeteren van de natuur, het landschap en de biodiversiteit?	
Groengas Coöperatie Noord West Drenthe	Wij zien goede mogelijkheden voor mono-mestvergisters. Daarbij zijn voor ons 3 aspecten doorslaggevend: - mono-mestvergisters leveren hernieuwbare energie op lokaal niveau zonder aantasting van het landschap en nemen nauwelijks ruimte in. - door de bijbehorende dagontmesting wordt de stikstof uitstoot vanuit stallen flink verlaagd - de emissie van methaan wordt grotendeels voorkomen waardoor de broeikasgas uitstoot fors afneemt In onze optiek zullen mono mestvergisters in de toekomst een integraal onderdeel uitmaken van veehouderijbedrijven.	Zoals aangegeven in de omgevingsvisie past het in ons beleid om ruimte te bieden aan mono-vergisters zoals door u genoemd.

	<p>Hierbij gaat de mest vanuit de stal rechtstreeks naar de relatief kleine mono vergister en vandaaruit rechtstreeks naar de al bestaande mestopslag.</p> <p>Mest blijft hierbij op het erf waardoor ook geen additionele transportbewegingen plaats vinden.</p> <p>Overlast voor de omgeving is er dan ook niet als gevolg van het vergisten.</p>	
<p>Inspreker nr. 6, 34.</p>	<p>Energieopslag wordt een van de grote uitdagingen voor de toekomst. Wie neemt het initiatief? Gemeente? Enexis?</p> <p>Zorg dat er bij grootschalige zonnevelden ruimte voor energieopslag wordt gereserveerd.</p> <p>Zorg dat je energie opwekt waar het overdag direct kan worden gebruikt, bij bedrijventerreinen bijvoorbeeld.</p>	<p>Een terecht punt. <i>Gezien de beperkingen van het elektriciteitsnet is energieopslag bij de bron zeker van belang. Dit nemen we nu op in de omgevingsvisie.</i> Ook het optimaal benutten van de netcapaciteit is belangrijk. Het provinciaal MIEK Drenthe richt zich op de samenwerking van de 12 Drentse gemeenten, de provincie Drenthe, Enexis en Rendo, en het komen tot gedragen beslissingen over aanpassingen in en uitbreiding van de energie-infrastructuur. We kunnen ons voorstellen dat het onderwerp energieopslag hier ook aan bod zal komen.</p>
<p>Enexis</p>	<p>Met deze zienswijze vragen wij uw aandacht voor de vroegtijdige inpassing van ondergrondse én bovengrondse energie-infrastructuur en hier een passende tekst over op te nemen in uw visie.</p> <p>Gezien uw in het voorontwerp Omgevingsvisie vastgelegde ambities en de door ons verwachte impact hiervan op de ruimtelijke ordening, pleiten wij ervoor om de huidige en toekomstige energie-infrastructuur nadrukkelijk een plaats te geven in de definitieve Omgevingsvisie en ons te betrekken bij verdere uitwerking van beleids- en planvorming.</p>	<p>Een terecht punt. <i>We zullen de tekst van de omgevingsvisie op dit punt aanpassen.</i></p>
<p>IVN-Vries</p>	<p>Ten westen van Donderen is een grote mestvergister gevestigd. Het bestemmingsplan ter plaatse zal een agrarische bestemming hebben. De mestvergister zelf is echter een industriële aangelegenheid. Wij hebben begrepen dat nog onlangs weer een aanvraag voor uitbreiding is ontvangen. Dat het bedrijf daar nog gevestigd is begrijpen wij wel, maar niet dat er dan 'zomaar' uitbreidingen zouden kunnen worden toegestaan. De stikstofproblematiek rondom dat bedrijf is al groot genoeg. Soms te zien aan de schuimvorming op het omgevende slootwater. Het bedrijf trekt dag en nacht veel vervoersstromen aan. Van heinde en verre.</p>	<p>Dit perceel heeft inderdaad een agrarische bestemming, waarbij in combinatie met de melkveehouderij ook mestvergisting is toegestaan. Het gaat om een bestaand bedrijf dat in het grootschalig landbouwgebied ligt. De gevraagde uitbreiding van de vergisting is getoetst aan de binnenplanse afwijkingsmogelijkheden die hiervoor in het bestemmingsplan zijn opgenomen. Uitbreidingen worden bovendien niet zomaar toegestaan, hier gaat een zorgvuldige afweging aan vooraf. De provincie Drenthe is het bevoegd gezag voor zowel de omgevingsvergunning voor de uitbreiding, als voor de vergunning in het kader van de Wet natuurbeschermingswet (stikstof).</p>

Toerisme en recreatie

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
NMD	In het voorontwerp wordt gesteld dat het doel is om in combinatie met natuurontwikkeling de dag- en verblijfrecreatie aan de zuidkant van het Zuidlaardermeer te bevorderen. We missen hier aandacht voor het feit dat het Zuidlaardermeer een Natura 2000-gebied is.	Ondanks dat het Zuidlaardermeer een Natura-2000 gebied is, zal er ruimte moeten zijn voor recreatie.
NMD Natuur- monumenten	Opvallend is dat de gemeente allerlei mogelijkheden ziet voor de aanleg van nieuwe fietspaden. Met het oog op de eventuele impact op natuur en landschap hebben wij vragen bij een aantal beoogde nieuwe fietspaden. Dit geldt bijvoorbeeld voor een fietspad rond het Zuidlaardermeer, zoals op pagina 89 wordt voorgesteld. De kwetsbare oevers van het Zuidlaardermeer zijn naar onze mening ongeschikt voor de aanleg van een fietspad, zeker omdat er juist gewerkt wordt aan nieuwe natuurgebieden rond het Zuidlaardermeer. Het ingetekende raster van fietspaden in het gebied Tusschenwater (figuur 3.10) roept ook vragen op. Er loopt al een fraai (noord-zuid) fietspad door het gebied heen. Wat ons betreft is de ingetekende streep direct langs de Hunze onaanvaardbaar en ook onuitvoerbaar. Tenslotte ziet de gemeente mogelijkheden voor de aanleg van een vrijliggend fietspad vanuit Vries in het verlengde van de Hooijdijk in de richting van het Noordsche Veld. Wij hebben twijfels over de nut en noodzaak. In dit gebied liggen rustige B-wegen, waarover prima recreatief kan worden gefietst.	We hechten er als gemeente zeer aan dat inwoners en recreanten kunnen genieten van natuur- en landschap. Daarbij gaat het veelal om route gebonden recreatie (wandelen, fietsen). Bij voorkeur wordt daarbij gebruik gemaakt van bestaande voorzieningen, maar in enkele gevallen bepleiten we aanvullende infrastructuur. We achten het van belang de wensen op dit vlak in kaart te brengen en samen met betrokken gebiedspartners de mogelijkheden daartoe te verkennen. De aanduidingen op de kaarten van de omgevingsvisie moeten worden gezien als globale aanduiding van wenselijke verbindingen voor fietsers en voetgangers, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande infrastructuur en in overleg met gebiedspartners wordt gekeken naar mogelijk aanvullende infrastructuur. Zoals bij het Zuidlaardermeer, langs De Hunze en vanuit Vries richting Noordsche Veld. We zullen dit verduidelijken in de tekst van de omgevingsvisie.
Inspreker nr. 26.	Inspreker bepleit de aanleg van meer paden voor ruiters en menbers. Bijvoorbeeld parallel aan de nieuw aan te leggen fietspaden in het Hunzedal of de route tussen Zuidlaren en Zuidlaarderveen	We zullen uw pleidooi betrekken bij de verdere ontwikkeling van de Hunzezone.

Landgoederen

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
POP-Groen	Alleen de landgoederen Eelde-Paterswolde worden genoemd. Het lijkt ons dat de gemeente zou moeten streven naar behoud, en ook bescherming van alle landgoederen en niet alleen van Eelde-Paterswolde. De landgoederen zijn visitekaartjes van de gemeente die ook gebruikt worden, denk aan 'wonen in de landgoederengordel' of een foto van Bosch & Vaart op de Gemeentegids.	Natuurlijk geldt het gestelde over de landgoederen in Eelde-Paterswolde voor alle landgoederen in de gemeente. <i>We zullen de tekst op dit punt verduidelijken.</i>
Inspreker nr. 48	De ontwikkeling van een landgoederenzone ten westen van het Noord-Willemskanaal wekt mijn verbazing. Juist in dit gebied liggen de VFR-routes en het oefencircuit van GAE. Hier vliegen jaarlijks zo'n 30.000 kleine propellervliegtuigen (voornamelijk lesvliegtuigen) op lage hoogte over. Vanwege de geluidshinder die daarmee gepaard gaat is dit een weinig aantrekkelijk ontwikkelingsgebied voor landgoederen. De verwachting is dat het aantal vliegbewegingen verder zal toenemen door de toenemende vraag naar piloten. Bovendien, als Lelystad Airport opengaat voor commercieel vliegverkeer, zullen de aldaar gevestigde vliegscholen op een gegeven moment een andere standplaats moeten zoeken. GAE ligt daarbij voor de hand.	We achten de aanduiding 'landgoederenzone' ten westen van het Noord-Willemskanaal en de Groningerweg passend. De vliegroutes behoeven geen belemmering te zijn voor het ontwikkelen van landgoederen.

4. Synthese

Indiener inspraakreactie	Samenvatting inspraakreactie per thema	Standpunt gemeentebestuur <i>De cursieve tekst geeft aan in hoeverre inspraakreacties hebben geleid tot aanpassing van de omgevingsvisie.</i>
IVN-Eelde-Paterswolde	<p>Een hoofdstuk waarin IVN zou verwachten dat juist energietransitie, landbouwtransitie, schone lucht, water en bodem een leidende rol zouden spelen voor de visie op een duurzame toekomst. Elementen daarvoor zijn wel aanwezig, maar in onvoldoende samenhang.</p> <p>De visie is wel gebaseerd op twee ontwikkelingsassen, uit de regiovisie Groningen-Assen. De eerste as is de Koningsas, plan uit 2006, toen bestemd voor "vergeten" terreinen tussen spoorlijn, A 28 en Noord-Willemskanaal. Het is een plan gebleven.</p> <p>Het verbaast IVN dat de blauwe Koningsas nu op de kaart zeer breed uitwaaiert, over Eelde- Paterswolde en Eelderwolde, over Vries. Dat geldt ook voor Dorpenroute N386 als tweede as en ontwikkelingszone. In wezen zijn alle voorgestelde projecten over de gehele gemeente verspreid (kaart pagina 102) en kunstmatig "opgehangen" aan de twee ontwikkelingsassen.</p> <p>IVN zet vraagtekens bij de beleidsvoornemens van pagina 103: de Koningsas en dorpenroute N368 als ruimtelijk structurerende ontwikkelingsassen beschouwen etc.</p> <p>Pagina 106 -ten zuiden van Bunne op de Bunneresch heeft een aantal kleine natuurgebiedjes (veentjes) in eigendom van Natuurmonumenten dringend bescherming nodig. De landbouw rondom moet snel veel minder intensief worden en er zou een verbinding tussen de gebieden tot stand moeten komen.</p> <p>Pagina 107 - De Broekenloop is boven- en middenloop van Peizerdiep, niet van Eelderdiep</p> <p>Pagina 110 - Wat wordt bedoeld met ruimere mogelijkheden voor verblijfsaccommodaties in het westelijk en noordelijk deel van de gemeente. Waar precies?</p> <p>IVN mist de volgende onderwerpen:</p>	<p>We zijn van mening dat de beide genoemde ontwikkelingsassen juist heel kenmerkend zijn voor de ruimtelijke structuur van de gemeente.</p> <p>Op de noord-zuid lopende Koningsas zien we een bundeling van infrastructuur, bedrijfslocaties en woongebieden. Die functies bij elkaar zorgen voor dynamiek, trekken andere functies aan en zorgen voor synergie. De Koningsas is voor de bereikbaarheid van de gemeente van groot belang. Bewust hebben we Eelde-Paterswolde onderdeel gemaakt van de Koningsas, omdat deze kernen met GAE en Ter Borch onderdeel uitmaken van de verstedelijkingszone tussen Assen en Groningen. Overigens betekent de aanduiding tot ontwikkelingsas niet dat de hele zone zou moeten worden volgebouwd. Een bijzondere kwaliteit van de Koningsas is nu juist dat je voortdurend een doorkijkje krijgt naar het omliggende landschap. Die openheid en afwisseling willen we koesteren.</p> <p>Voor zowel de Koningsas als de Dorpenroute geldt dat ze zijn getrokken langs historische lijnen, en daarmee zicht geven op de cultuurhistorische ontwikkeling van de gemeente. Dus bepaald geen kunstmatige constructie.</p> <p><i>We passen de tekst op de genoemde punten aan, ter verduidelijking.</i></p> <p>Uw opmerking over de veentjes op de Bunneresch zullen we betrekken bij de gebiedsgerichte aanpak van de landbouw.</p>

	<p>Lichthinder op/in NNN gebieden en andere natuurgebieden (bijvoorbeeld de lampen van het golfterrein aan de Westerhorn in Eelde zijn tot in Bunne te zien; de lichten van de sportcomplexen de Marsch (hockey, tennis, manege) stralen uit tot in Peize zinsnede over het niet toestaan van "distributiedozen" op industrieterreinen aanwijzen plekken om bossen te planten</p>	<p>In het westelijk deel van de gemeente zien we mogelijkheden voor nieuwe recreatieve verblijfs-accommodaties. Waar die komen is afhankelijk van particulier initiatief.</p> <p>In de omgevingsvisie is geen plaats ingeruimd voor lichtbeleid, c.q. tegengaan lichthinder. <i>We zullen daar in de definitieve tekst aandacht aan besteden.</i></p> <p>In de omgevingsvisie wordt in hoofdstuk 4 op enkele plekken een indicatie gegeven van mogelijke aanplant van bomen/bossen.</p> <p>Voor echt grote distributiecentra is op de bedrijventerreinen in de gemeente geen ruimte beschikbaar.</p>
--	---	--